

NOUA REVISTĂ ROMÂNĂ

POLITICA, LITERATURA, ȘTIINȚA ȘI ARTA

— APARE ÎN FIECARE DUMINICĂ —

Director: **C. RADULESCU-MOTRU**

PROFESOR LA UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI

No. 9

Duminică 10 Iunie 1912

Vol. XII

SUMARUL:

NOUȚĂȚI: *Armata la Academie. — Ideile pedagogice ale d-lui N. Filipescu.*

ACTUALE

A. D. XENOPOL: *Desvelirea monumentului lui Cuza-Vodă.*

ȘTIINȚA

DR. C. PARHON: *Stările sufletești și secrețiunea glandelor interioare.*

CRONICA ARTISTICA

MARC-A. JEANJAQUET: *Expoziția Artiștilor în viață. Salonul Oficial.*

LITERATURA

D. IACOBESCU: *Din Catul (versuri).*

EMIL ISAC: *M-me Kohen.*

CONST. STOICA: *Amurg... (versuri).*

SALONUL OFICIAL

CAMIL RESSU: *Portret; Inmormântare.*

FRITZ STORCK: *Ingeri; Bust.*

CECILIA CUȚESCU-STORCK: *Portretul D-nei F. S.; Țigancă.*

INSEMNAȚI: *Doctorul Gerota. — Versuri și Proză de Gh. din Moldova. — Focul din Constantinopol. — Iară neliniște la Sf. Sinod.*

REVISTA REVISTELOR: *Revista științifică „U. Adamachi”. — Freamătul. — Solia Satelor.*

MEMENTO

UN NUMĂR: 25 BANI

ABONAMENTUL:

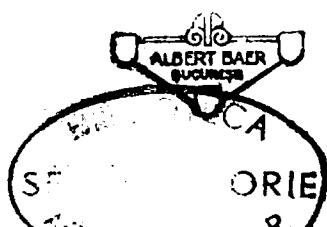
In țară: pe un an (2 volume sau 48 numere) 10 Lei
„ „ pe șase luni . . . . . 6 „

In străinătate: pe un an (2 vol. sau 48 num.) 12 Lei
„ „ pe șase luni . . . . . 7 „

DIRECȚIA: București, Bulevardul Ferdinand, 55 • Telefon 8/66.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, Calea Victoriei, 62 (Pasajul Imobiliara, 3) • Telefon 30/11 (Centrala II).

La Administrația revistei: Calea Victoriei 62 (în pasagiu), se găsesc de vânzare pentru cititorii noștri, cu preț scăzut, următoarele lucrări:

(Cumpărătorii din provincie vor mai adăoga la costul cărților comandate și un 10 bani de fiecare leu; aceasta pentru cheltuiala transportului).

Colecțiunea volumelor apărute din Noua Revistă Română:

Volumele I—IV (Prima serie) cu 5 lei volumul.

Volumele V—X, 1.50 lei volumul *legat*.

Transportul în provincie al acestor volume (V—X) costă: 60 bani pentru 1 sau 2 vol.; 1.10 pentru 3 sau 4 vol. și 1.80 pentru 5 sau toate 6 volumele.

Puterea Sufletească de C. Rădulescu-Motru (scriere premiată de Academia Română), lei 6.

Biblioteca Noii Reviste Române, 15 bani volumul:

No. 1. *In zilele noastre de anarhie*, de C. Rădulescu-Motru.

No. 2. *Sufletul neamului nostru*, de C. Rădulescu-Motru.

No. 3. *Contractul muncii*, de D. Negulescu.

No. 4. *Frica de moarte; Sinuciderile din mizerie* de N. Zaharia.

No. 5. *Psihologia prostului; Prostul în viața socială; Cerșetorii în haine negre*, de N. Zaharia.

Cultura română și politicianismul (ediția III-a Socec), de C. Rădulescu-Motru cu 75 bani (în loc de lei 1,50).

Poporanismul politic și democrația conservatoare, de C. Rădulescu-Motru. Preț 50 bani.

Thomas Carlyle, viața și operele lui, de C. Antoniadă, 3 lei.

Eroii, de Thomas Carlyle, traducere din limba engleză, de C. Antoniadă, 3 lei.

Naționalismul, (cum se înțelege—cum trebuie să se înțeleagă) de C. Rădulescu-Motru, 30 bani.

Psihologia Ciocoismului—Psihologia Industriașului, de C. Rădulescu-Motru, 15 bani.

Ore de educație, de N. Moiescu, 30 bani.

STUDII FILOSOFICE

Organul Societății de Studii Filosofice din București

Revistă pentru Cercetările de Psihologie
teoretice și aplicate la:
Știința dreptului, Pedagogie și Sociologie

Director, C. RĂDULESCU-MOTRU
Profesor la Universitatea din București

Din colecțiunea „*Studii filosofice*” au apărut până acum:
Volumul I, scris în întregime de d. C. Rădulescu-Motru, cuprinde: *Valoarea silogismului. Problemele Psihologiei. Cestiuni de estetică. Valoarea științei. Organizarea rațională a Universităților. Psihologia martorului. Psihologia industriașului. Știința și energie.*
Volumul II, cu colaborațiunea D-ilor C. Rădulescu-Motru, D. Drăghicescu, C. Antoniadă, G. G. Antonescu, I. Petrovici, Eugen Pora, I. F. Buricescu, I. Ghilănescu, etc., cuprinde: *Psihologia revoluționarului. Determinismul social. Filosofia lui H. Bergson. Critica estetică. Atomismul filosofic. Importanța pedagogică a individualității, etc. Comunicări. Bibliografie.*
Volumul III, scris în întregime de d. C. Rădulescu-Motru, cuprinde: *Afirmarea personalității în principalele momente ale culturii. Legea conservării unității sufletești. Persoană și mediu. (Puterea Sufletească. Partea I—III).*
Volumul IV, scris în întregime de D. C. Rădulescu-Motru, cuprinde: *Mecanismul actului voluntar. Caracterul. Puterile sociale. Cultura. (Puterea Sufletească partea IV—V).*
Volumul V, cu colaborațiunea D-ilor: I. Petrovici, Marin N. Ștefănescu, S. Antim, Marcel T. Djuvara, G. Antonescu, I. Bucovineanu, cuprinde: *O nouă metodă inductivă. Logica și problemele metafizice. Substratul economic al familiei. Teoria naștilor, etc.*
Volumul VI, cu colaborațiunea D-ilor: Vladimir Ghidonescu, Marin N. Ștefănescu, G. G. Antonescu, Nisipeanu, cuprinde: *Pedagogia științifică și noile reforme școlare. Criza Logicii. Revista Revistelor, etc.*
Prețul fiecărui volum e de 6 lei.
Pentru abonații „NOUEI REVISTE ROMÂNE” se acordă o însemnată reducere de preț.
În abonament „STUDIILE FILOSOFICE” împreună cu „NOUA REVISTĂ ROMÂNĂ” costă 15 lei anual.
Volumul VII din „*Studii filosofice*” cuprinde:

ELEMENTE

DE

METAFIZICĂ

Principalele probleme ale Filosofiei
Contemporane, pe înțelesul tuturor
de

C. RĂDULESCU-MOTRU

Profesor la Universitatea din București

Ediția populară 4 lei.

Întă câteva numai din capitolele cuprinse în această lucrare:
Introducere. — 1. Definiția Metafizicii. Științele speciale și Metafizica. — 2. Importanța și utilitatea Metafizicii. — 3. Diferența dintre Metafizică, artă și Religioasă. — 4. Metafizica și cultura.

Partea I.—Conștiința oglindă. Critica realismului naiv

Capitolul I.—*În fața universului.*—O veche iluzie.—Contrastul dintre cer și pământ în vechea mitologie.—Existența.—Platon și creștinismul.—Știința modernă.—Mecanismul universal.—Fenomene care nu se pot explica prin mecanică.—Fenomenele sufletești.—Omul vierme.
Capitolul II.—*Oglinda conștiinței.*—Asemănarea îngelătoare dintre oglindă și conștiință.—Oglinda vrăjită care vede—poate tot.—Hățâcirile simțurilor.—Sofismii.—Rațiunea în opoziție cu simțurile.—Materialismul și idealismul.—Iem. Kant.—Romanticii.—Hegel. Schimbarea punctului de vedere kantian.—Influența hegelianismului asupra scriitorilor contemporani. Înapoi la Kant!

Capitolul III.—*Valoarea științei.*—Exagerațiunile materialismului.—Relativitatea științei.—Așezegerea mai complexă a conștiinței duce la concluzia că știința are o valoare relativă.—Până unde merge relativitatea științei.

Capitolul IV.—*Convingerea.*

Capitolul V.—*Logica nouă.*—Aceea ce este mediul biologic pentru o plantă, este mediul cultural pentru știință.—Știința și hasmu.—Logica din punct de vedere genetic și din punct de vedere formal.—Cestiuni noi pentru Logică.

Capitolul VI.—*Adevăr și minciună.*—Oamenii pe care nu-i înțelegem fiindcă ne sunt superiori.—Oamenii pe care nu-i înțelegem fiindcă ne sunt inferiori.—Propaganda adevărului și meșteșugul minciunii.—Cum sunt minții sălbateci.—Politica și mizeria.—Reclama neclintită.—Reclama în publicul de jos și reclama în publicul de sus.—Biruința Adevărului

Partea II.—Conștiința transcendentă. Critica filosofiei kantiane.

Capitolul I.—*Kant și continuatorii săi.*—Exagerațiunile încurajate de filosofia lui Kant.—Insuficiența filosofiei lui Kant.—Conștiința în genere și conștiința individuală.—Pragmatismul și raționalismul intransigent.—Biologismul.—Iohannes Müller.—Richard Avenarius.—Ernest Mach.—Biologismul metafizic. Arthur Schopenhauer. Friedrich Nietzsche. Henri Bergson.—Romantismul. Hegel.—Teoria Sociologică. Emil Durkheim.

Capitolul II.—*Spre o mai bună înțelegere a filosofiei kantiane.*—Înrudirea problemelor kantiane cu toate marile probleme filosofice.—Insuficiența încercărilor făcute de a completa pe Kant.—Cum trebuie înțeleasă importanța pe care o are pentru știință perspectiva kantiană.

Partea III.—Conștiința reală. Personalismul energetic.

Capitolul I.—*Problema eternă.*—Antropomorfismul naiv și buddhismul.—Metafizica raționalistă.—Identitatea între unitatea din conștiința omenească și unitatea din univers.—Forma sub care apare la Kant soluțiunea identității.—Direcțiunea în care trebuie căutată complectarea filosofiei lui Kant.

Capitolul II.—*Monismul.*

Capitolul III.—*Personalismul energetic și supra-omul lui Fr. Nietzsche.*—Legea exercițiului. Atențiunea.—Deosebirea dintre conștiința animalilor și conștiința omenească.—Relul conștiinței în organism.—Idealul.—Optimismul.—Vocațiunea.

NOUĂ REVISTĂ ROMÂNĂ

UN NUMĂR : 25 BANI

ABONAMENTUL :

In jură pe un an (2 volume sau 48 numere) 10 lei
" " " " șase luni . . . . . 6 "
In străinătate pe un an . . . . . 12 "

APARE ÎN FIECARE DUMINICĂ

Director : C. RADULESCU-MOTRU

Profesor la Universitatea din București

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA :
București, Calea Victoriei 62. (Pasajul No. 3)

Telefon 30,11

DIRECȚIA : Bulevardul Ferdinand 55

Telefon 8,66

No. 9

DUMINICĂ, 10 Iunie 1912

Vol. XII

NOUȚĂȚI

. . . .

Armata la Academie.

Profitând de ocaziunea pe care i-o oferă pronunțarea discursului de recepțiune, d. general Gr. Crăiniceanu a adus înaintea Academiei întreaga problemă a armatei.

Distinsul general a desfășurat cu cunoscuta sa competență în special istoria armatei române, din timpurile cele mai vechi până astăzi.

Asupra necesității războiului, d. general are următoarele observațiuni: Războiul este trebuincios în omenire; dacă n'ar exista el ar trebui inventat. «In adevăr, omul care petrece prea mult, moare; poporul care se desfată prea mult, moare și el. Așa a murit vechiul popor grec, când a uitat legile lui Solon și Licurg; așa a murit poporul roman, când el și armata lui au înlocuit virtuțile cetățenești și militare prin degradările luxului și corupțiunii. Așa eră să piară, în secolul trecut și poporul francez, care petreceă și se credea singur pe pământ. Războiul este dar trebuincios pentru a împiedică stricăciunea popoarelor și moartea lor. După cum câmpul se cosește, spre a se stinge buruienele; după cum pădurea se curăță spre a crește mai frumos, — tot așa poporul se războiește spre a se regenera. Eu urez războiu poporului și armatei române din 30 în 30 de ani, începând cât de curând».

În ce privește istoria armatei române, d. general face dela început observațiunea, că la noi epocile mari ale istoriei naționale nu corespund cu epocile istoriei militare, ceea ce pentru scrierea *Istoriei armatei române* este o mare piedică.

În desfășurarea istoriei armatei române, d. general găsește între altele că: «Pe când la noi, oștile (în evul mediu) se compun din *boieri moșneni și răzeși liberi, și din boieri mari* cari toți se luptă cu pieptul descoperit în câmp deschis; — la celelalte popoare din Apus, cetele feudale se compun din supușii *seniorilor*, cari se luptă și se luptă foarte greu, îmbrăcați în fier, de sus și până jos, ei și caii lor, — ori se luptă numai în locuri întărite, închși în castelele depe vârful stâncilor. Este învederat, că tactica popoarelor din Apus eră inferioară tacticii oștilor române». «Evul mediu și începutul evului modern este epoca eroică a Românilor în luptele cu Slavii, Ungurii, Turcii, Polonii și Tătarii. «Se poate zice, că dacă Românii n'au avut oști permanente înaintea Apusului, ei au avut însă înaintea Apusului oști regulate și de câmp, ușoare și mobile, cari sânt singurele proprii pentru războiu».

După ce arată pe larg cum eră întocmită armata pe timpul lui Mihai Viteazul și Cuza-Vodă, d. general se ocupă apoi de epoca regelui Carol I și ajunge la următoarele încheieri: «Viitorul armatei noastre stă acum în armata de rezervă și în miliții. Noi nu putem face războiul numai cu 10 divizii permanente, ci cu 15 și 20 divizii, dintre cari cele din urmă, de rezervă».

Pentru a avea de unde recruta buni soldați «trebuie să reducem cheltuielile legiunilor noastre de funcționari și de diplomați; trebuie să desființăm luxul și risipa de peste tot; trebuie să contribuim cu toții din al nostru și să îndreptăm toate economiile spre așezămintele de ridicare și de îmbogățire a țaranului». Iar în ce privește direct armata: «Să nu

se mai înmulțească unitățile permanente; să se micșoreze cadrele oliterești superioare, sporindu-se cele inferioare; să se organizeze rezervele și să se creze *regimente și divizii de rezervă semi-active*, cu tot materialul lor, care să se concentreze și să se instruiască mai mult în fiecare an».

„*Idealul apărării și al aspirațiilor noastre naționale ne impun a avea o armată cât mai mare și mai puternică.*»

La importantul discurs al noului academician, a răspuns d. S. Hepites, arătând marile merite pe cari le are d. general Gr. Crăiniceanu ca om cult și ca militar profesionist.

Întreaga elită a Țării se asociază d-lui Hepites în recunoșterea acestor merite. — *Verax.*

Ideile pedagogice ale d-lui N. Filipescu

Luni, 4 Iunie, s'a pus piatra fundamentală la clădirea noului liceu militar din Târgoviște.

Cu această ocaziune, fostul ministru de războiu, d. N. Filipescu, care a conservat însărcinarea de inspector general al liceului militar din Târgoviște, a pronunțat un discurs, pe care ne grăbim să-l relevăm, fiind foarte interesant.

Fostul ministru de războiu se declară, prin acest discurs, partizan al noilor curente pedagogice, cari tind la regenerarea școalei de astăzi.

Îată câteva din ideile exprimate de D-sa :

In locul unei educațiuni prea exclusive a memoriei, amibiționăm o educație completă, intelectuală, fizică și morală.

Astfel nu se va pierde din vedere că istoria și literatura au menirea de a înălța sufletul, nu d'a apăsa memoria.

Limbile moderne n'au nevoie, ca limbile moarte, să chinuască în clasă pe elevi vreme îndelungată, cu mișcările gramaticale. Cu personalul de care voi dispune, elevii se vor deprinde pe nesimțite cu ele, mai mult prin uz, și afară din clasă.

Științele fizice și naturale sunt de un interes și de o utilitate îndoelnică dacă ținesc a împovăra mîntea cu anoste nomenclaturi. Aci, în laboratorurile ce vom avea la îndemână, vom putea recurge cât mai des la demonstrația experimentală care afiță sfortarea și voința, fereșle de robia cărții și îndrumează tineretul spre știința căutării.

S'a zis: «a să ofelești sufletul, să întărești muschii». In loc dar, ca flăcăul să se ofilească în întunericul rist al clasei, vrem ca energia și spontaneitatea firei sale să sburde la soare, în aer întăritor și în libertate.

De aceea, nu meditația în clasă, la ora fixă, sub cărma amorțitoare a pedagogului, ci oricând și ori unde prin pașițele înflorite, în veselia jocurilor de voinicie, care dau înfrământare, inițialivă și spirit de deciziune.

De bună-seamă libertatea mărginită la împlinirea datoriei, dar toată libertatea necesară spre a trezi spiritul de răspundere al elevului.

Aceste idei frumoase le-a expus d. N. Filipescu la Târgoviște.

Ne permitem însă să-i aducem aminte d-lui Filipescu, că asemenea idei, de obicei, se vorbesc foarte frumos, dar se aplică foarte greu.

Cărma amorțitoare a pedagogului, din școala veche, dacă a avut și are încă atâta trecere, aceasta se datorează numai faptului că o asemenea cărmă poate fi ținută în mână de ori și cine Cărma sprintenă, cea care urmează elevului prin pașiștea înflorită și care este adaptată veseliei jocurilor, este o cărmă grea — nespus de grea, — de ținut! Nu ori și ce verboman, vânzător de vorbe înflorite, o poate folosi ca bun cărmaci.

Urăm d-lui Filipescu o judecată critică în recrutarea personalului didactic. — *C. R.-M.*

ACTUALE

DESVELIREA MONUMENTULUI LUI CUZA-VODĂ

În sfârșit, după 9 ani de strădănuiri și de lupte uneori aprigi, marele nostru Domnitor Alexandru Ioan Cuza Voevod, înfăptuitorul Unirii și întemeietorul României moderne, și-a văzut chipul în bronz înălțat pe Piața Iașului care poartă numirea celui mai mare act al domniei lui: Unirea țărilor surori.

Sărbătoarea încinsă în jurul desvelirii acestui monument a fost din cele mai mari și mai înălțătoare ale neamului românesc. Din toate părțile unde el răsufală și unde răsună frumoasa lui limbă, s'au adunat trimiși ai orașelor și comunelor, și ceea ce a fost mai ales îmbucurător a fost marele număr de săteni veniți să se închine la chipul Aceluia ce i-a desrobit și i-a așezat și pe dânșii în rândul oamenilor.

Partidele politice și-au uitat un moment împăcherile, și reprezentanții tuturor s'au adunat să salute întruchiparea marelui dispărut. Și cum putea să fie altfel, dacă este o dreptate în această lume, față cu acea mare individualitate care a pus temeliiile României moderne în niște împrejurări așa de grele, atât launtrice cât și din afară, în cât mintea rămâne înmărmurită când privește la opera uriașă săvârșită de Cuza Vodă în scurta lui Domnie de 7 ani.

Dacă însă masele poporului au ținut să-și arăte bucuria ce le-a cuprins în fața vrednicei răsplătiri adusă unui om mare, la celalt capăt al scării sociale, guvernul cu Majestatea Sa Regele în frunte au luat parte la serbarea acestei comemorări. Aproape toți miniștrii și autoritățile superioare ale țării s'au îngrămădit în jurul Regelui nostru ce reprezintă România întreagă, ba mai mult încă, gândurile și visurile întregului neam în prezent și viitor, și care din înălțimea tronului și a strălucitei Sale obârșii, veni să se închine și El înaintea mărețului chip al Celui sărbătorit.

Sunt cunoscute toate manoperile întrebuițate de dușmanii memoriei lui Cuza-Vodă, pentru a împiedeca adunarea fondului trebuitor.

Ceea ce este însă neiertat și va rămâne ca o veșnică pată pe amintirea acestor oameni, este că ei se slujiau de numele Capului statului pentru a deșteptă în opinia publică credința că Acel ce îndușmănează și râvnează la Cuza-Vodă era însuș Regele nostru care nu ar fi văzut cu plăcere înălțarea monumentului înaintașului său. Mai mare infamie nici că se putea, și cu toate că oamenii cumiți înțelegeau că aceste șoapte ascunse, priviri însemnătoare uneltiri piezișe căutau să facă din numele Majestății Sale numai o pavăză a josnicilor lor patimi, totuși ei nu puteau împiedeca împrăștierea răutăcioasei povești în straturile tot mai adânci ale poporului.

Văzând protivnicii lui Cuza-Vodă că nu au izbutit cu împiedicarea adunării fondurilor, ei alergică la alt mijloc pentru a coborî însemnătatea comemorării,

anume căutând să arunce ridicarea monumentului într'un loc ascuns și retras al Iașului, și aici ei întrebuițase aceeaș tactică, a da a înțelege că Majestatea Sa nu ar vedea cu plăcere înălțarea chipului lui Cuza-Vodă în piața centrală a Iașului.

Toate aceste uneltiri fură însă spulberate de acei care-și închinaseră munca lor la desmormântarea faptelor lui Cuza-Vodă și la punerea în lumină a marei sale personalități.

Monumentul măreț și impunător era să fie ridicat și anume în Piața Unirei și aceasta prin concursul și ordinul însuși a M. S. Regelui care-și arată simpatiile Sale pentru ilustrul Dispărut prin subscrierea de 20 mii lei la fondul monumentului și prin ordinul dat primarului de Iași, sub forma de înălță dorință, ca acest monument să fie înălțat pe piața cea mai frumoasă a Iașului.

Dar răutatea oamenilor nu are margini. Văzând protivnicii lui Cuza-Vodă că nu au izbutit în nici una din manoperile lor, se siliră din răspuțeri a răspândi vestea că nici guvernul, nici Suveranul nu vor lua parte la desvelirea statuei lui Cuza-Vodă ceea ce era cu neputință față cu semnele de neîndoelnică bunăvoință arătate de Majestatea Sa față cu predecesorul său. Apoi Suveranul care vedea însuflețirea obștească ce cuprindea tot mai mult toate straturile poporului Român, nu putea El care înmănuchează toate gândurile, toate simțirile și toate visurile chiar ale întregului neam românesc, să rămână străin și îndepărtat de această serbare, în care erau să se reverse toate simțirile cele mai adânci ce se mișcă în sufletul acestui neam.

Regele deci veni și prezidă strălucita serbare și alături cu El răsăreau odraslele Lui care se vor înălța mai târziu pe tronul României, viitorii Regi Ferdinand I și Carol II, dând prin această prezență a însuși dinastiei consfințirea desăvârșită a înaltei Lui cinstiri pentru memoria lui Cuza-Vodă și îngropând pentru totdeauna legenda făurită de protivnicii acelui Domnitor despre îndușmănirea ce ar fi existat între Regele Carol I și memoria lui Cuza-Voevod.

Prin cuvintele totdeauna vrednice de aducere aminte pe care M. S. Regele le rosti înaintea monumentului lui Cuza-Vodă El își arată pe față fundul cugetării Sale asupra marelui dispărut.

Regele spuse:

„Cu o vie satisfacțiune am venit în iubita Mea a doua Capitală spre a da o însemnătate și mai mare acestei sărbători naționale menită a dovedi că poporul român știe, a se arată recunoscător către acei cari l'au sprijinit întru îndeplinirea aspirațiilor sale. Cea mai înaltă, cea mai sfântă dintre aceste aspirațiuni a fost unirea țărilor surori, pentru care au luptat necurmat, în împrejurări grele și chiar primejdioase toți fruntașii marei generațiuni dela mijlocul veacului trecut.

Domnitorul Alex. Cuza a avut gloria de a lega numele său de acest mare fapt istoric început prin

alegerea sa și adus la deplină înfăptuire prin încordarea sa stăruință.

Sunt însă alte fapte mari mai personale cari îndreptățesc cinstita ce i se face astăzi. Pe lângă unire, acest monument ridicat prin recunoștința obștească mai însemnează dezrobirea țăranilor, secularizarea bunurilor mănăstirești și îndrumarea țării către neatârnavare.

Voința hotărâtă a lui Vodă-Cuza și pătrunzătoarea înțelepciune a sfetnicilor săi găsesc în sfârșit dreapta și frumoasa lor răsplată.

Primul Rege al României își îndeplinește o sfântă datorie către primul domnitor al țărilor surori unite, aducând în fața acestui monument prinosul de cinste ce se cuvine memoriei lui Cuza-Vodă care va rămâne de-a pururea neșfearsă în amintirea poporului“.

Când Maiestatea Sa ajunse la vorbele: „Primul Rege al României își îndeplinește o sfântă datorie către primul Domnitor al țărilor surori“, și-și descoperi capul înaintea figurei mărețe de bronz ce plutea în văzduh deasupra tuturor, fu un moment de o înălțare sufletească cum rar s'a mai văzut în România. Aplauzele furtunoase și înflăcările urale se amestecau cu lacrimile ce curgeau din ochii celor mai mulți. S'a cimentat atunci o legătură adâncă între sufletul poporului și dinastia întemeiată la noi de Carol I, căci s'au convins cu toții că Suveranul nostru este ecoul mare și răsunător al simțirii obștești.

Dacă nu mă înșel, cred că în cuvântarea rostită de mine am izbutit să stabilesc pe deplin legătura între aceste două însemnate Domnii din cari a ieșit Statul nostru actual.

Iată cuvintele mele rōstite la desvelirea monumentului:

Sire,

Altețe Regale,

Onorată Adunare,

„Desvelim astăzi monumentul lui Cuza-Vodă, unul din sufletele cele mai mari ale neamului nostru; căci el a îndrumat înfăptuirea statului și a culturii românești în forma în care strălucește acuma. Veacurile ce s'au strecurat pe soarta poporului român sădiseră în mintea lui un mănunchi de dorinți pe cari Cuza-Vodă primindu-le dela trecut, le-a realizat în fapte și le-a înfip: în sufletul poporului ca niște semințe rodnice pentru viitor: Unirea celor două țări surori, mântuirea poporului român de rămășițele stăpânirii grecești, ridicarea țăranului din ilot și rob în starea de proprietar și cetățean, emanciparea Bisericii de sub chiriarhiile străine, începuturile unei oștiri naționale, introducerea legislației țărilor civilizate și organizarea justiției și a administrației, înființarea universităților, a școalelor de cultivare a artelor și organizarea învățământului, introducerea literilor latine în scrierea română, democratizarea societății românești, sfășierea Constituției impusă României prin Convenția de la Paris care îi jignează autonomia, reducerea jurisdic-

ției consulare care lovea în acelaș principiu, și mai mult poate decât toate, înălțarea demnității neamului și a țării față de Puterile Europei și mai ales de Turcia, pe atunci suverana noastră. Toate aceste fapte mărețe și neuitate și multe altele mai mici, dar cari erau toate mari pentru grelele vremuri în cari trăiam, au fost îndeplinite sub domnia lui Cuza-Vodă, și cu toate că el fu ajutat întru această lucrare, de minți agere și voinți puternice, dintre cari amintim pe acei ale căror chipuri împodobesc soclul monumentului: Florescu, Negri, Krețulescu și Kogălniceanu, totuși primul lor îmbold îi primiseră în totdeauna dela marele suflet al Domnitorului.

Dacă toate aceste prefaceri adânci în viața poporului român au putut fi realizate, și acest popor schimbat ca prin minune din o formă de viață înapoiată și orientală în una stăpânită de ideile civilizației moderne— și aceasta în scurtul răstimp de șapte ani— această operă de o măreție ce greu și-ar afla perechea, își găsește explicarea în mintea și caracterul cu care Cuza-Vodă fusese înzestrat de natură din tainele eredității: mândru și neștiind să-și plece fruntea decât înaintea lui Dumnezeu, iubindu-și țara din funcții cel mai adânc al sufletului său, înzestrat cu o largă și bogată inteligență, și mai ales nepăsător de soarta și de persoana lui, neținând la Tronul pe care fusese înălțat fără știrea și voia lui, decât pentru a întrebuniță puterea alipită de dânsul spre binele țării și al neamului său. Cuza-Vodă putu pune cu energie umărul la ridicarea carului statului din nămolul veacurilor trecute și dărăma una câte una toate uricioasele forme de viață în care el se mai mișcă, punând în locul lor temelia unor forme nouă, frumoase și civilizate.

Altuia păstrase soarta sarcina de a ridica pe aceste temelii clădirea mărețului palat care ne adăpostește astăzi. Acest altul sunteți Majestatea Voastră, care în o fericită domnie de aproape o jumătate de veac, pe care Dumnezeu să vrie s'o prelungească cât mai mult, ați putut realiza năzuinți, cari în epoca lui Cuza-Vodă puteau fi numai întrevăzute, precum reînprospătarea vitejei strămoșești, botezarea poporului în focul războiului, biruința, neatârnavarea, și încununarea frunței Majestății Voastre și deci a întregului popor român, cu coroana regală de oțel; apoi înfiiorirea neauzită a țării pe toate căile culturii.

Sire, poporul român vă mulțumește cu cea mai adâncă închinare pentru strălucirea pe care prezența Majestății Voastre a dat-o acestei serbări a neamului întreg, căci Voi sunteți tocmai întruparea tuturor gândurilor, tuturor visurilor chiar ale acestui neam. Sfântă este cugetarea mărturisită de Majestatea Voastră și care V'a împins a veni să presidați această măreață sărbătoare, anume că: „Regele României nu putea lipsi dela desvelirea monumentului aceluia ce a pus prin unirea țărilor surori, temelia regatului Român“.

Veți trăi deci, Sire, în tot lungul timpurilor noastre, pururea îmbinat în amintirea poporului cu

gura lui Cuza-Vodă.—Acesta ca izvoditorul, Majesta-
tea Voastră ca înălțătorul României moderne,

Stăpân astfel pe veșnicie
Pe-a inimei adânc perete,
Din două gânduri o cunună;
Din două chipuri o pecete.

Riria închină Suveranului ca urare de bună-venire
următoarele strofe:

Regelui și Domnitorului nostru

Innalte Doamne ai venit
Să priji stâlpii unei porți
Ce s'a deschis așa frumos
Intre cei vii și 'ntre cei morți.

Da, ai venit să ne arăți
Că straja țării ai purtat
Pe-un drum de spini și mărăcini
Ce-un *Plug român* a însemnat;

Ca noi cu toții să vedem
Pe fruntea-ți blândă dunga-amară
Săpată-adânc de voia noastră
Și-a cârmuirii grea povară.

Cu cât mai sus ne-ai înălțat
Cu atâta Te-apropiem de noi
Și-am vrea să fim nedespărțiți
La bucurii ca la nevoi.

E un cias sfânt, Te-avem cu noi;
Și te simțim că-al nostru ești;
Din crugul inimilor noastre
Ni Te vom trece în povești...

„A fost odată-un Domnitor
„Un fiu de regi și împărați
„Ce-a prins viața lui întreagă
„De sânul munților Carpați.

„Și-a 'ntins cu fiii lor pletoși,
„Cu fiicele lor cosinzene,
„Marama vremilor de-apoi
„Spre vremile ce-apar în gene.

„In bata pânzei de aramă...
„Urzită 'n chin de-un Aprig Zmeu
„Teseau puterile Unirii,
„Izvodul pus cu-atâta greu.

„Dar mări iată... din maramă
„Desprins'au firele ușor
„Și se abat fulgerătoare
„Spre piepturile tuturor,

„Săpând astfel pentru veșnicie
„Pe-a inimei adânc perete
„Din două gânduri o cunună,
„Din două chipuri o pecete“.

Inalte Doamne, rând pe rând,
Venit-au zile mari în sbor,
Care au legat un lanț de fier
Intre coroană și popor.

Dar din verigi se desprindea
Și mai cădea câte'un inel
Când meșteri mari îl desfăceau
Ca să se strecore sub el.

In focul inimilor noastre
Azi lanțul sfânt s'a oțelit,
Cu voia Ta biruitoare,
L'ai prins în lespezi de granit.

Ți-ai pus pe frunte 'ncă-o cunună,
Turnată 'n gânduri ce nu mor.
Cunună care astăzi prinde,
Trecutul sfânt... de viitor.

Inalte Doamne, ai venit
Să sprijini stâlpii unei porți
Ce s'a deschis așa frumos
Intre cei vii și 'ntre cei morți!

A. D. Xenopol

Ș T I I N Ț E

STĂRILE SUFLETEȘTI ȘI SECREȚIUNEA GLANDELOR INTERNE

Existența unor relațiuni strânse între ceea ce se
chiamă suflet și ceea ce se numește corp nu mai lasă
astăzi nici o îndoială pentru cine are noțiuni sufi-
ciente asupra funcțiunilor organismului. Mai întâi
nu există nici o senzațiune fără un aparat periferic
receptor, fără un aparat de fibre nervoase condu-
cătoare și fără un aparat central, cerebral, care con-
stitue stațiunea terminală, în care excitația primită de
terminațiunile nervoase și transmisă prin nervii res-
pectivi e simțită, e percepută, cu calități diferite în
raport cu natura excitației și mai cu seamă cu aceea
a aparatului periferic ce a primit-o și cu cel central
la care a ajuns.

Un individ lipsit din naștere de rețină și nervii
optici nu va ști niciodată nimic despre tot ce cu-
noaștem prin aparatul vederii și acelaș lucru s'ar
întâmplă dacă în locul absenței aparatului periferic
am avea pe aceea a celui central, în specie o anumită
regiune din lobii occipitali.

Ceea ce zicem despre vedere se poate zice despre
auz, gust, miros, etc., iar dacă am presupune absența
tuturor aparatelor periferice cari primesc excitațiuni
din lumea externă și a celor ce primesc excitați-
unile pornite din propriile noastre organe, țesuturi,
etc., sau a aparatelor centrale în cari aceste excita-
țiuni sunt percepute, am ajunge în mod inevitabil
la absența oricărei manifestațiuni psihice. Prin ur-
mare se poate spune că nu există o activitate psihică
independentă de sistemul nervos.

Dar se poate afirma ceva mai mult și anume că această activitate psihică e influențată de totalul proceselor fiziologice sau fizico-chimice cari au loc în organism.

E ușor de înțeles că modificările ce au loc în diferite țesuturi organice etc., vor influența terminațiunile nervoase din acele regiuni și consecutiv centrul din scoarța cerebrală unde excitațiunile respective sunt percepute.

Din toate țesuturile noastre pornește necontenit un curent de excitațiuni cari se urcă spre creier și cari au de rezultat un întreg concert de senzațiuni mai mult sau mai puțin vagi, de cari abia ne dăm seama dar a căror totalitate formează ceea ce chiamă cenestezia, conștiința funcționării generale a organismului nostru.

Dispozițiunea noastră sufletească, tonalitatea afectivă optimistă sau pesimistă e în cea mai mare parte rezultanta acestor senzațiuni interne deci însăși cenestezia.

Dar cenestezia va varia la aceeași persoană sau dela un organism la altul cu starea proceselor ce se petrec în țesuturile sale. Aciditatea umorilor, compoziția lor chimică, constituția lor fizică toate aceste variațiuni pe cari biologia de astăzi se forțează a le analiza și defini din ce în ce mai mult, se vor traduce în cenestezie.

De asemenea se vor traduce în cenestezie cu atât mai mult, și în aceeași măsură totalul activității psihice va fi influențat când diferitele variațiuni au loc nu la periferie, în jurul aparatelor receptorii ci în însăși scoarța cerebrală.

Starea circulației, calitatea sângelui distribuit ce lulelor nervoase vor avea un răsuneț important asupra stărilor psihice.

Influența diferelor intoxicațiuni asupra funcțiunilor psihice, ușor de înțeles pe baza considerațiunilor ce preced e astăzi bine cunoscută.

Cine nu cunoaște din observațiunea altora dacă nu grație auto-observațiunei efectele alcoolului.

Există pe de altă parte o întreagă literatură asupra efectelor psihice ale hașișului.

A insista asupra acestor fenomene ar fi să depășim prea mult cadrul unui articol de revistă și să ne depărtăm de subiectul ce voim să tratăm.

Nu ne vom ocupa prin urmare în cele ce urmează decât de raporturile funcțiunilor psihice cu acelea ale glandelor cu secrețiune internă.

Sub acest nume se înțeleg anumite organe a căror funcțiune e mai cu seamă aceea de a vărsa în circulațiune produse de secrețiune ce influențează starea fizico-chimică a sângelui și prin intermediul acestei starea generală a organismului, creșterea, morfologia lui etc.

După cele ce am spus e ușor de înțeles răsunețul important pe cari variațiunile funcționale ale secrețiunilor interne îl va avea asupra activității lor în personalitatea psiho-fiziologică.

Mai de curând Leopold Levi, Laignel Lavastine au insistat de asemenea asupra activității psihice și încă de mult (1900) am atras atențiunea asupra importanței lor în ceea ce se cheamă constituție, temperament și caracter, aceste trei cuvinte servind a arăta starea anatomică, fiziologică și psihologică a unui organism dat.

Vom arăta în rândurile de mai jos principalele fapte ce demonstrează influența enormă a glandelor cu secrețiune internă asupra funcțiunilor psihice, spunând în urmă câteva cuvinte asupra interpretării pe care

cunoștințele adunate până acum ne permit să o dăm acestei influențe.

Vom începe cu glanda tiroidă cea mai bine studiată din toate punctele de vedere.

Glanda tiroidă e un mic organ cântărind la omul adult între 20—30 grame. Desvoltarea ei exagerată sub influența unor factori patogeni produce gușa ale cărei raporturi cu cretinismul sunt bine cunoscute.

Aceste raporturi ne lasă deja să întrezărim importanța acestei glande din punct de vedere psihologic.

Dar iată alte fapte cari ne arată mai bine încă această importanță.

Există o stare patologică despre care se știe astăzi în mod sigur că e datorită absenței funcțiunei secretorii a glandei tiroide și una din probele indiscutabile că așa e, o avem în faptul că această boală se vindecă dacă administrăm bolnavilor glandă tiroidă proaspătă sau uscată sau anumite preparate având aceiași origină.

Nu putem intra în descrierea amănunțită a acestei boale dar vom spune că ea se însoțește în mod constant de turburări psihice, când e bine caracterizată.

Iată cum descrie Souques aceste manifestări : „Turburările intelectuale — zice acest autor — sunt înainte de toate datorite torpoarei cerebrale. Acești bolnavi au ideațiunea amorțită și memoria întunecată. Ei sunt apatici, leneși cu răspunsurile încetinite și cu aparenta tâmpită. În același timp sunt supărăcioși, iritabili și în vreme ce sunt somnolenți în timpul zilei, sunt adeseori în prada insomniei sau au somnul agitat în timpul nopții. Această torpoare psihică produce o torpoare fizică foarte marcată. Acești bolnavi au oroare de mișcare. Ei rămân nemișcați, tăcuți, uneori cu capul plecat ca și cretinii. Când se deplasează o fac încet și cu greu. Sunt neîndemânateci și incapabili de lucrări delicate“.

Deci un fel de amorțeală generală și de încetinire caracterizează alterațiunile psihice în insuficiența tiroidiană (numită încă și mixedem, când e bine pronunțată).

E interesant de urmărit regresiunea memoriei în astfel de cazuri la poligloți. Astfel o bolnavă a cărei interesantă observațiune a fost publicată de d-nii profesori Stoicescu și Bacaloglu, cunoștea înainte de a se îmbolnăvi limbile spaniolă, ebraică, franceză și bulgară. Dar sub influența insuficienței tiroidiene ea uită limbile franceză și bulgară. Fiind supusă la tratamentul cu glanda tiroidă recâștigă limbele pierdute și învață într'o lună și jumătate limba românească pe care nu o cunoștea până atunci.

Când insuficiența tiroidiană datează dela naștere sau din primii ani ai copilăriei, se produce o oprire generală a evoluțiunei. Copiii acestia nu mai cresc iar din punctul de vedere intelectual sunt niste idiști. Idiștiia această e însă ceva mai puțin pronunțată decât aceea prin distrucțiunea scoarței cerebrale prin procese inflamatorii. Ei sunt capabili până la un punct de atențiune, posedă oarecare memorie și afectivitate. Nu prezintă de obicei ticurile sau unele vicii ca masturbatiunea ce se observă la alți idiști.

Când insuficiența tiroidiană apare tot în copilărie dar la o vârstă când desvoltarea psihică eră deja destul de înaintată, se produce o regresione psihică mergând până la o stare analoagă cu idiștiia.

Cazul publicat de către Lancereaux are o adevărată valoare experimentală. În acest caz e vorba de un copil de 11 ani, unul dintre cei dintâi din clasa lui.

Copilul acesta prezenta o mică gușe pentru care fu operat, mai mult în vederea extetice. După trei ani era complet incapabil să mai citească și să scrie și abia și mai recunoștea părinții. Nu răspundea de loc sau răspundea cu întârziere la întrebările ce i se puneau și răspunsurile sale erau rareori juste.

Timp de 2 ani după operație fusese liniștit, în urmă însă deveni iritabil, lovea persoanele din jurul lui și scotea țipete stridente, cu totul sălbatice.

Iată deci un caz tipic în care turburările psihice au apărut după ridicarea corpului tiroid.

Cele spuse până aci ne arată enorma importanță a glandei tiroide pentru menținerea regulată a echilibrului psihic.

Vom arăta acum alte fapte ce vorbesc în acelaș sens dar care privesc chestiunea dintr'un alt punct de vedere și anume arată modificările psihice apărute când organismul e inundat de un exces de substanță tiroidiană.

Se știe că terapeutica tiroidiană adică tratamentul cu glanda tiroidă proaspătă sau cu preparate diferite din această glandă, e astăzi întrebuițată pe o scară foarte largă și cu mult succes, mai cu seamă în contra turburărilor insuficienței tiroidiene care se vindecă sub influența acestui tratament.

S'a întâmplat însă în unele cazuri ca bolnavii să îngereze o doză mult mai mare decât cea necesară și în asemenea cazuri au apărut turburări psihice manifeste.

Astfel un bolnav observat de către Notthaft ingeră în timp de 5 săptămâni doza enormă de aproape 1000 tablete tiroidiene de câte 0 gr. 30 centi. pe câtă vreme doza de o singură tabletă pe zi e adese ori mai mult decât suficientă.

Sub influența acestui tratament se observă în afară de unele fenomene fizice asupra cărora nu vom insista, o stare de excitațiune psihică, insomnie și un sentiment de profundă descurajare de viață. Fenomenele se risipără cu încetul după încetarea „tratamentului“.

În cazul lui Boinet e vorba de un student în farmacie care ingeră timp de o săptămână pe fiecare zi 6—9 lobi tiroidieni de berbec pentru a scăpa de o afecțiune a pielii. O doză de 10 ori mai mică ar fi fost probabil suficientă.

După o săptămână de acest tratament bolnavul deveni agitat, nu putea să stea la un loc. Trecea neconținut după un scaun pe altul sau dintr'o cameră într'alta. Se închidea în casă și se ascundea de teama unor persecutori imaginari. Credea că trecătorii după stradă sau camarazii săi și bat joc de el. Refuza orice hrană sau băutură. Se desbrăca complet și căută să fugă în această stare. După câteva zile se mai calmă. Se credea totuși persecutat. Povestea medicului respectiv că iubește o fată de care timiditatea sa îl ține la distanță și îl rugă plângând să meargă a i-o cere de soție. Mama bolnavului declară însă că toată această istorie e o pură invențiune.

Și aci turburările dispărură complet după câțva timp dela surprinderea corpului tiroid. Și aci turburările psihice fuseseră însoțite de unele fenomene somatice (ca palpitațiuni, mărirea de volum a corpului tiroid etc.)

O bolnavă studiată de Cavazzani, sub influența unui tratament analog, deveni de un caracter iritabil, prezintă insomnii, fenomene de excitație sexuală, scăderea memoriei (pe lângă o accelerare însemnată a pulsului, tremurătură, senzațiune de căldură și transpirațiuni abundente, greutate în respirație etc.).

O altă bolnavă a cărei absențiune am publicat'o

împreună cu Dr. Goldstein, a prezentat în timpul unui tratament tiroidian mult mai moderat, turburări psihice foarte interesante. Bolnava deveni neliniștită, fu coprinsă de teama să nu fie otrăvită, de unde refuzul alimentelor. De asemenea căpătă fobia murdăriei pentru care eră nevoită să și spele mâinele până la 40 de ori pe zi. În plus eră obsedată de ideea că nu mai iubește pe mama sa și se simțea ușurată spunându'i-o.

Turburările dispărură cu suprimarea tratamentului și reapărură cu reluarea lui.

Iată deci exemple tipice de turburări psihice importante apărute în urma inundării organismului cu substanța tiroidiană.

Modificări psihice au putut fi observate și la animale în urma ipertiroidizării experimentale.

Astfel Gilbert Ballet și Enriquez supunând un câine la ingestiunea de 4—5 lobi tiroidieni pe zi observă că după 2 ore dela ingestiune animalul nu mai putea să stea la un loc, devenea foarte rău, lătra continuu și mușca cu înverșunare zăbrelele coliviei în care eră închis. Această schimbare în caracterul câinelui a făcut pe băiatul de laborator să ceară o botniță pentru acest animal căci altfel nu mai eră posibil să i se ia temperatura. Într'una din perioadele de excitație animalul a sfărâmat cu dinții o scândură groasă de 3 centimetri. După câteva ore agitația dispărea iar a doua zi animalul eră obosit, abătut și nepericulos.

Chantemesse și A. Marie au observat că administrarea de doze mari de corp tiroid la un tânăr berbec a produs o modificare în caracterul acestuia. Animalul a devenit irascibil, căută să spargă păreții cuscei etc.

În cercetările ce am făcut împreună cu d-na Parhon, asupra ipertiroidismului experimental la animalele tinere, am observat de asemenea modificări psihice evidente la pu de găină. Astfel o tânără găină ce luă la fiecare 2 zile câte o jumătate dintr'o tabletă de 0,30 centigrame devenise iritabilă și eră luată drept cloșcă de observatorii nepreveniți deși nu ouase încă niciodată.

Faptul poate însă arunca oarecare lumină asupra naturii modificării psihice ce se produce la păsări în timpul clocirii.

De asemenea un tânăr cocoș care ia de mai multe luni o doză pe jumătate mai mică decât animalul precedent e foarte irascibil, cârâie cât poate când e prins și prezintă apoi o tremurătură foarte pronunțată.

Accelerarea bătăilor inimii, ridicarea temperaturii au fost de asemenea observate la animalele ipertiroidizate. Alături de aceste turburări psihice din ipertiroidismul experimental sau terapeutic se cuvine să vorbim despre acelea din boala lui Basedow zisă încă și gușă exoftalmică, boală ale cărei manifestări fizice și psihice diametralmente opuse aceloră din insuficiența tiroidiană sunt superpozabile aceloră din ipertiroidismul terapeutic sau experimental de unde și opiniunea împărtășită de majoritatea autorilor că și în această boală am avea aface tot cu o exagerare a funcțiunilor glandei tiroide.

Ei bine, se poate afirmă dela început că alterațiunile psihice sunt constante în boala lui Basedow.

Se observă în multe cazuri o scădere a memoriei, insomnia e un fenomen cu totul frecvent dar ceea ce face mai cu seamă caracteristica turburărilor psihice în această boală e labilitatea afectivă. Bolnavii — sau mai des bolnavele — căci boala predomină cu mult la sexul feminin, sunt foarte emoțivi, foarte im-

presionabili, dispoziția lor e cu totul mobilă, trec cu ușurință dela optimismul cel mai entuziast, dela euforia cea mai pură la pesimismul cel mai amar.

De asemenea se observă în aceste cazuri o irascibilitate foarte însemnată. Bolnavii — sau bolnavii — au crize de mânie violentă pentru lucrurile cele mai neînsemnate.

În fine, într'un număr destul de însemnat de cazuri turburările psihice sunt și mai însemnate necesitând izolarea bolnavilor sau chiar internarea lor în ospiciile de alienați, ceceea justifică fraza celebră a unui clinician eminent (Peter) care vorbind de acești bolnavi a zis: „Les goitreux exophtalmiques sont placés sur les frontières de la folie“.

Cu ocaziunea unui studiu recent am putut adună din literatura medicală și din observația personală un număr de 86 cazuri de boala lui Basedow cu turburări mentale.

Și e interesant să vedem cum se repartizează aceste cazuri din punctul de vedere al naturii acestor turburări. În 23 din ele avem a face cu ceceea în psihiatrie se numește „mania“ despre care vom spune imediat câteva cuvinte; în 16 cazuri eră vorba de „melancolie“; în 18 cazuri fenomenele maniace se combinau cu cele melancolice (psihoza maniaco-depresivă); în 10 cazuri eră vorba de prezența fobiilor și a obsesiunilor; în 7 cazuri găsim asociațiunea cu isteria; în 6 cu confuziunea mentală; în 4 găsim un delir de persecuție nesistematizat; în fine în 2 cazuri găsim prezența paraliziei generale. În cel puțin 25 din cele 86 cazuri existau și halucinațiuni, fenomen comun în psihozele toxice.

Faptul important ce reiese din statistica precedentă e marea frecvență a maniei, melancoliei, psihozei maniaco-depresive și a obsesiunilor sau fobiilor în cursul boalei lui Basedow. În total aceste cazuri reprezintă 67 din 86 cazuri.

O astfel de proporțiune nu poate fi întâmplătoare și ne conduce la concluzia că psihozele de mai sus — psihozele afective — evoluează pe un teren de hiperfuncțiune sau mai în general de turburare a funcțiunii tiroidiene.

Amintesc aci că sub numele de manie se înțelege în psihiatrie o stare psiho-patologică caracterizată prin fenomene de excitație intelectuală. Atenția e foarte mobilă, se atrage ușor, dar se fixează greu. O idee deșteaptă pe alta, această din urmă pe o a treia etc. Toate aceste se petrec repede și bolnavii (sau bolnavele) cari vorbesc și scriu foarte mult se pierd în amănunte și scapă din vedere punctul de plecare al conversației. Dispoziția afectivă foarte mobilă și e în general veselă, euforică. Bolnavii sînt în necontenită activitate deși activitatea lor e tot așa de neregulată ca și conversația. În melancolie găsim din contră pe bolnavi, deprimați, triști, immobili, sau anxioși și în acest caz agitați. În creierul lor nu se învârtesc decât idei de ruină, nenorociri pentru ei și ai lor, auto-acuzări etc. Bolnavii aceștia nu mai simt plăcere de a trăi (anhedonia lui Ribot).

Bolnavii cu fobii, cu obsesiuni, temeri nemotivate, sunt persecutați necontenit de o idee, un cuvânt, o mișcare, sunt cu alte cuvinte siliți contrariu oricărei rațiuni, dorinței și voinței lor, să gândească la un anume lucru, să pronunțe un anumit cuvânt, să facă o anumită acțiune etc. Fobiile și obsesiunile evoluează pe un teren de anxietate, de neliniște sufletească și fac parte (pentru cei mai mulți autori) din patologia afectivității ca și mania și melancolia.

Dacă ne amintim de apatia din insuficiența tiroidiană și de excitabilitatea emotivă însemnată ce se

observă la om și la animale în urma tratamentului tiroidian, dacă în fine ținem seamă de cele ce am spus aci relativ la psihozele din cursul boalei lui Basedow, înțelegem pentru ce Léopold Lévi a avut dreptate să numească corpul tiroid glanda emoțiunii.

Coexistența maniei, melancoliei, a fobiilor și obsesiunilor cu o stare de hipertiroidism terapeutic sau cu boala lui Basedow, face probabilă patogenia glandulară și în special tiroidiană a acestor stări psihice conform opiniei ce susține de mai mult timp.

De curând Hartenberg, Delmas, Regis și alți autori au exprimat vederi analoge.

În tot cazul rolul glandei tiroide în echilibrul psihic și în special afectiv trebuie considerat ca un fapt câștigat.

Alte glande intervin de asemenea în menținerea acestui echilibru și în nuanțarea lui.

În primul rând trebuie să cităm glandele sexuale, orășul și testiculele. Rolul acestor glande în stabilirea pubertății — și vorbim aci de rolul lor chimic, de secrețiunea lor internă — e un fapt ce nu mai lasă astăzi nici o îndoială.

Dar pubertatea pe lângă caracterele sale fizice are și anumite caractere psihologice. În această epocă se manifestă tendințe, sentimente, gândiri necunoscute până atunci și e natural să le atribuim aceleiași cauze ca și acelea ale fenomenelor fizice și aceasta cu atât mai mult cu cât aceste tendințe, aceste sentimente nu apar în stările de infantilism când tocmai această secrețiune internă a glandelor sexuale e absentă.

Mai mult încă, la unele animale, unde instinctul sexual se manifestă cu oarecare periodicitate, aceeași periodicitate se observă și se pare chiar posibil a se preciza astăzi cari sunt celulele din glandele genitale (glande cu structură complexă) cari țin sub dependența lor instinctul sexual cu toată gama de sentimente și idei ce îi e asociată.

Bine înțeles, la om în special, rolul eredității și influența imaginilor dobândite prin experiențe anterioare suplinește până la un punct rolul excitațiilor chimice periferice cari par a avea partea cea mai largă la animalele mai inferioare în manifestările instinctului sexual.

Alte glande cum sunt capsulele suprarenale, ipofisa și epifisa — aceea în care Descartes pusese sediul sufletului, paratiroidale, pancreasul, ficatul etc. intervin în mod mai mult sau mai puțin sigur în echilibrul psihic și alterațiunea lor aduce o perturbațiune în acest echilibru. Se pare în special a exista o strânsă legătură între funcțiunea somnului și ipofisă. Dar aceste glande sunt încă prea puțin studiate din punct de vedere al însemnătății lor psihologice și pe de altă parte articolul acesta e deja cam lung.

De aceea nu vom insista asupra lor, scopul acestei lucrări fiind numai de a arăta în linii generale raportul funcțiunilor psihice cu acelea ale glandelor endocrine și a atrage atențiunea celor ce se ocupă de psihologie asupra unor chestiuni de o importanță prea mare pentru a mai fi trecute cu vederea de aci înainte.

Rămâne, înainte de a încheia, să mai spun câteva cuvinte asupra mecanismului prin care glandele cu secrețiune internă influențează funcțiunile psihice.

Putem admite un mecanism periferic și un mecanism central, importanța unuia sau a celuilalt putând varia dela o glandă la alta.

În ce privește mecanismul periferic avem de spus următoarele. Glandele cu secrețiune internă modifică echilibrul fizico-chimic al organismului și pe această

cale extremitățile nervoase periferice vor fi influențate. Excitațiunile variind, rezultanta lor, cenestezia, se va resimți de această variațiune.

Mecanismul periferic, important pentru toate glandele, e evident mai cu seamă pentru unele cum sunt glandele genitale. Intr'adevăr, la bărbat glanda interstițială a testiculului ține sub dependența ei dezvoltarea organelor genitale externe, a prostatei etc.; la femeie ovarul ține sub dependența lui dezvoltarea uterului, a mamelelor, aparițiunea menstruației, aceasta din urmă în legătură cu anumite modificări în structura mucoasei uterine. Se înțelege ușor că toate aceste modificări nu vor rămâne fără o influență marcată asupra numeroaselor terminațiuni nervoase în raport cu aceste organe și excitațiunile pornite dela aceste organe, la pubertate când dezvoltarea lor sub influența secrețiunilor interne e în plină activitate, vor determina senzațiuni sau percepțiuni specifice sau vor influența alte ori în mod inconștient potențialul energetic al centrilor corticali respectivi și deci modul lui de reacțiune la excitațiuni ulterioare, la asociatiunea ideilor, etc.

În ce privește mecanismul central el nu e mai greu de înțeles. Intr'adevăr glandele cu secrețiune internă influențează atât compozițiunea chimică a sângelui cât și starea lui fizică. De asemenea circulația, respirația etc. sunt influențate.

În ipertiroidism spre exemplu oxidațiunile sunt mărite adeseori în mod foarte simțitor, bătăile cordului, mișcările respirației sunt accelerate.

Creerul va fi deci irigat de o cantitate mai mare de sânge, mai abundant oxigenat, procesele chimice din celulele nervoase se vor face mai ușor, mai repede.

De aci labilitatea emotivă, excitabilitatea exagerată, irascibilitatea, euforia sau depresiunea ce se observă adeseori în aceste stări.

O exagerare încă mai însemnată a proceselor mai sus arătate poate avea un răsunet și mai însemnat asupra celulelor nervoase, determinând spre exemplu percepțiuni fără obiect real (halucinațiuni) rupând legăturile asociative normale, determinând desorientația în timp și spațiu, cu alte cuvinte starea numită: confuziune mentală.

Incetinirea schimburilor nutritive, cantitatea mai puțin abundantă de sânge ce irigă creerul, sânge de o calitate inferioară celui normal, mai puțin oxigenat etc. vor putea explica manifestațiunile din insuficiența tiroidiană.

Influența unor glande ca epifisa și ipofisa asupra circulațiunei intracraniene și a tensiunei lichidului cefalorachidian, pot explica, după cum observă fiziologul Cyon, acțiunea acestor glande asupra somnului. Am văzut de altfel că și glanda tiroidă are o acțiune însemnată asupra acestei funcțiuni. Somnolența din insuficiența tiroidiană, insomnia din boala lui Baselow o probează cu prisosință.

Incheem aci acest articol. Sperăm a fi demonstrat în el că glandele cu secrețiune internă au un rol din cele mai însemnate în determinismul psihologic și că prin urmare cei ce se ocupă cu știința sufletului vor trebui să țină seamă de acțiunea lor.

Variațiunea echilibrului glandular dela un individ la altul ne pot explica deosebirile morfologice, fiziologice și psihologice existente între diferite persoane și un studiu complex al personalității va trebui să nrivească problema sub aceste trei fețe.

Dr. C. Parhon

Medic Primar al Spitalelor Eforiei
Docent de Neurologie

CRONICA ARTISTICA

EXPOZIȚIA ARTIȘTILOR ÎN VIAȚĂ

— SALONUL OFICIAL —

Când, acum trei sau patru ani, fu creată *Societatea artiștilor în viață din România*, am respirat ușurați. Pe atunci aveam două societăți rivale *Prietenii artelor* și *Tinerimea artistică*. Aceasta din urmă, mulțumită talentului unora dintre puținii artiști ce-o compuneau

SALONUL OFICIAL

CAMIL RESSU:

Portret

și mulțumită protecției pe care A. S. R. Principesa Maria i-o acordă, intrase temeinic în deprinderile noastre și o puteam socoti ca fiind singura societate de acest fel în viața noastră artistică. *Prietenii artelor* deși erau mai numeroși, nu rămâneau totuși mai puțin în umbră.

Numai că dacă *Tinerimea Artistică* reprezintă talentul, ea reprezintă tot odată și ostracismul cel mai absolut. În afară de operele societărilor săi, ea rămâne ca și închisă pentru noii veniți.

Ea privea ca un amestec de cel mai prost gust orice încercare de a expune odată cu ea în sala care-i era destinată de ani întregi, sala Esarcu dela Ateneu.

La o anumită epocă, era pe atunci prin Mart, se auzia răspândindu-se asupra orașului un sunet de clopot, se trăgea clopotul pentru utrenia artei românești în biserița *Tinerimei Artistice*.

Tânăra societate, căci n'avea decât vreo șapte ani pe vremea aceea, avea admiratorii săi fervenți și într'o Duminică frumoasă, Duminica deschiderei salo-

nului, sala Exarcu se umplea de o mulțime foarte interesată. Și nu însemnă puțin lucru să interesezi un public a cărui educație artistică era departe, nu numai de a fi isprăvită, dar și de a fi măcar schițată. Cât despre noi, aveam o simpatie cu totul deosebită pentru tânăra societate, dar, încă odată, deplăngeam hotărîrea ei atât de definitivă de a rămâne veșnic numai o bisericuță, unde nu vedeam slujind printre șapte sau opt pictori decât pe Pătrașcu, Verona, Vermont, Mărculescu, Artachino, Kimon-Loghi.

Odată cu crearea *Societății Artiștilor în viață din*

SALONUL OFICIAL

CECILIA CUȚESCU-STORCK:

Portret

România, se deschidea o poartă pentru cei tineri. Societatea obținuse protecția Ministerului Instrucțiunii Publice și avurăm de atunci un Salon Oficial. Salonul Oficial își deschise larg ușile tuturor încercărilor și nu întârzie să lase intrarea liberă și tuturor neisprăviților. Sub pretextul că încurajează pe cei tineri, orice mângălitură fu primită și puturăm să ne convingem că sub amăgitorul pretext de a fi folositor celor tineri era cel mult vorba de vanitatea câtorva *Manitu* ai picturii care doreau să zdrobească pe cei tineri prin apropierea de operele meșterilor a operei debutanților.

Ținta dorită nu era atinsă și ca răspuns Tinerimea Artistică, care se ținea bine până atunci pentru a evita concurența, deschise ușile saloanelor sale la o sumă de nulități. Artiștii desprețuiți în ajun cu mai multă sau cu mai puțină dreptate trebuiau să ajungă acolo *tabù* în puțin timp.

De aici înainte, ambele saloane primiră cât mai multe mângălituri posibile, pentru a-și acoperi panourile și puturăm vedea că Salonul Oficial, stabilit în

sala Exarcu, are un depozit în una din sălile de jos de lângă scara cea mare.

E o constatare tristă, dar e sigur că în loc de a servi Arta, amândouă saloanele și-au făcut rău unul altuia și amândouă au făcut rău Artei. Și nimic nu dovedește mai bine aceasta decât cea perindare atât de displăcută de artiști valoroși care își împart ambele saloane, când nu sunt societari ai Tinerimei artistice, sau care sfârșesc prin a nu expune decât în Salonul Oficial când sunt societari ai Tinerimei artistice. S'a văzut acest lucru, cu toate că pare de necrezut.

*

Deschis tuturor neputincioșilor, Salonul Oficial nu a întârziat să devie de un interes sub mediocru, căci nu țin de loc socoteală de artiști care, ca Siorck, Brâncuș, Cecilia Cuțescu, Ressu și Theodorescu-Sion, expun aici. Se știe că aceștia vin de la Tinerimea artistică și că nu vor putea fi niciodată confundați cu Salonul Oficial.

Anii trecuți se vedeă cel puțin vre-un tablou de Mirea, care mai putea merge și care era adevărată pictură, ne puteam opri înaintea vreunei pânze de Costin Petrescu, pentru care bietul Cornel avea atâta simpatie și îl aprecia așa de mult. Astăzi se văd uriașele zugrăveli ale lui Mihăilescu și Troteanu.

Salonul Oficial nu poate fi mai bine definit decât prin propriul său catalog. Acest catalog este un adevărat poem. Mai întâi o pagină albă, apoi pagina pe care stă scris titlul, pagina pe care se citește: „Juriul“; pagina d-lui C. C. Arion (treacă, pentru ministru și președintele de onoare); vine apoi pagina delegatului Ministerului Instrucțiunii Publice (noroc că celelalte opt ministere nu s'au amestecat); pagina delegaților școlii de Bele-Arte din București; pagina delegaților școlii de Bele-Arte din Iași, apoi pagina delegatului școlii de arhitectură; pagina delegațiunii artiștilor; pagina secretarului expozițiunii. Într'un catalog de 56 pagini sunt 20 întrebuintate după cum vedem mai sus.

Aceasta ni se pare caraghios și de un spăimântător prost gust.

*

Fréron zice undeva: „Consultați artiștii, ei vă vor spune că numai ei singuri au dreptul să scrie asupra profesiei lor. Cu toate acestea nu cred să fac un paradox afirmând că nu ei sunt acei care trebuie să judece și să instruiască. Dacă ei examinează lucrările confrăților lor, adesea-ori rivalitatea și gelozia sunt care hotărâsc; dacă dictează reguli, amorul lor propriu îi îndeamnă spre cele priincioase și cari pot justifica genul lor“.

Iată, fără îndoială, pentru ce unii dintre artiștii noștri fac apologia operilor lor și ponegrec pe acelea ale altora, sub un pseudonim de sigur, și aceasta, în articole sfărăitoare dintre care cele mai memorabile sunt de dată recentă. Alături cu acești critici de o părtinire cu totul naturală și al căror nume ar trebui date la iveală pentru ca publicul nostru să nu mai

fie prins în laț, nu ne lasă inima să nu ne spunem tot gândul și să afirmăm prin atitudinea noastră prietenească, că e de absolută nevoie să nu fii tu însuși artist pentru a judeca nepărtinitor opera altora.

Iată trei ani de când Societatea artiștilor în viață organizează expozițiuni, trei ani de când protejată de Ministerul Instrucțiunii Publice ea se bucură și profită de un sprijin care o pune în frunte și care în definitiv o recomandă amatorilor de artă, puțin numeroși, în adevăr, pe care îi avem în București.

Din această cauză operele artiștilor care expun în salonul Oficial, având norocul de a obține premiile decernate de către minister, găsesc cumpărători care oferă prețuri mari, puțini care întrec pe acelea ce se pot atinge în artă, la noi cel puțin, prin gestul părintesc al ocrotirei naționale.

La început, artiștii cari, cu minunate intenții înființară Societatea Artiștilor în viață, ne ofereau, în afară de făgăduelile tinerilor cărora salonul eră dispus să le facă bună primire, garanții de muncă, de sânguință și de alegere. La al III-lea sau la al IV-lea salon toate aceste frumoase făgăduinți au sburat; ele se spulberau încă din anul trecut, dar nu gândiam că le vom vedea atât de curând sfârșite.

Lucrul însă se explică. S'a lăsat la câțiva artiști, care în ce privește pe unii, au talent, latitudinea să formeze un mic clan, o mică bisericuță, bine apărată în contra concurenței, unde puțin câte puțin belșugul s'a introdus pentru a înmuiă bunele intenții de odinioară, pentru a strânge avânturile adevărat artistice ale începutului și pentru a nu le mai lăsa decât darul de a trage clopotul în clopotnița lor, în fiecare an, la aceiaș dată, tocmai ca și la *Tinerimea Artistică*.

În acest an, clopotul bisericuței artiștilor în viață ne-a chemat, ca de obicei, cu glasul său pretențios, dar când am intrat în bisericuță, bunii preoți ai artei plecaseră, rarii solitari cari fac artă pentru artă dispăruseră, Baltazar murise, zidurile erau curățate de operele conștiente de odinioară și acoperite de icoane frumoase prețuind șaizeci, optzeci de bani, sau un leu ca și acelea ce se găsesc în pachetele de cicoare Daniel Voelker, pe cutiile de săpun, sau în pachetele de șocolată.

Belșugul și simpatia pe care nu au știut să le merite au luat acestor artiști mijlocul de a face ceva. Ei nu știu să lupte. De altfel nici unul dintre dâșii nu are geniu, și talentul este atât de frecvent în zilele noastre, încât este încă greu de a avea un talent care să se deosebească. În acest timp au fost protejați, cum se protejează cuiele, sfoara, săpunul, glicerina, macaroanele, fără să mai socotim fabricarea ramelor, poleiala și scrobeala.

Și rezultatul? Nul sau aproape nul, afară doar că avem în București câțiva amatori cari posed pentru o sută de mii de lei tablouri ce nu fac două parale. Căci se plăteau de obicei trei sute, patru sute, chiar o mie de lei miclele zugrăveli ale protejaților noștri, pe când *L'Angelus de Millet* a fost cumpărat când a ieșit din mâinile pictorului, cu o bucată de pâine.

*

E întristător — și nimic nu ne este mai penibil decât să revenim în fiecare an asupra acestui neplăcut leit motiv al lipsurilor noastre artistice în genere. Zi-

cem în genere căci, Slavă Domnului, avem totuși câțiva pictori, câțiva sculptori și dacă putem numi dela Tinerimea artistică, artiști ca Luchian, Verona, Vermont, Popescu, Mărculescu, Steriadi, Pallady, Clavel și Paciurea, se găsesc și în Salonul Oficial Storck, Brâncuș, Hârlescu, Cecilia Cuțescu, Camil Ressu și Teodorescu-Sion, care fac un grup interesant prin varietatea sa.

Acest grup e bogat în întregul său, tocmai din cauză că nu prezintă nici o uniformitate de culoare, de îndelnicire și de tendințe. Fiecare artist își are nota sa, nu voiu zice întotdeauna personală, dar apreciabilă, ori de unde vine și la prima vedere, în această grupare, de opere mărginită la artiștii români. Că pentru unii această grupare răspunde la ideea unei școli naționale, după cum am auzit spunându-se, cu multă nepricepere, aceasta nu merită nici măcar discuție; iar că pentru alții aceasta să fie o manifestație compusă din elemente bine determinate, dar de originalitate românească pură, este iarăși nu mai puțin contestabil. Căci, după mine, foarte rare sunt aici operele în adevăr românești și nu de aiurea; ele arată, pentru unii, căutarea individualității în artă, dar, pentru cei

SALONUL OFICIAL

FRITZ STORCK :

Ingeri

*

mai mulți ele amintesc mai mult sau mai puțin hotărât școlile inițiatoare.

Totuși acest total e plin de făgăduinți. El tinde spre individualism și nu se restrânge la școala care ar putea fi după o mentalitate prea specială, o școală națională. Acest scop al naționalizării în artă, pe care unii îl caută ca pe un ideal, nu-l voiu lăuda decât în broderie, olărie, argintărie..., lucruri care vorbesc mai mult ochilor decât gândirei și l'ași admiră cu toată sinceritatea dacă el ar însemna răspândirea printre noi a artei primitive și populare, în adevăr pământene, care consistă în acele manifestări originale, pe care le-am admirat atât de mult la muzeul etnografic.

Totuși, arta propriu zisă constă ea oare în imobilizarea concepțiilor artistice de odinioară, într'o întoarcere la formele determinate ale trecutului, în vulgarizarea lui — sau în noi creațiuni? Artă este oare deasemenea mărginită la reprezentarea lucrurilor dintr'un loc anume și nu din altul? De sigur că operele micilor artiști din Flandra și Olanda sunt din cele mai locale și totuși sunt capo-d'opere; ele evocă o rasă întreagă, o tradiție întreagă; dar numai o rasă și o tradiție; ele au valoarea documentelor, dar cred că ele nu aparțin marelui operă a *Artei*. Pictura localizată este o jucărie. Ea este față de *Judecata din urmă* a lui Michel Angelo sau al lui Jean Cousin, cece ar fi romanele lui Erkmann-Chatrian alături de poemele lui Leconte și Lisle sau ale lui Dante.

În Elveția s'a încercat această naționalizare a artei; s'au gândit că ar putea creă un gen, genul elvețian și au ajuns în adevăr a nu mai picta decât „Alpi și brazi“. Așa că arta națională elvețiană, sub pretextul de a avea originalitate, nu mai avu decât acea originalitate, foarte excesivă, a vulgarității „taurilor din Alpi“, a „păzitorilor de vite“, a „Pășunelor“ cunoscute și trecute în afișele fabricanților de șocolată. Aceasta fu naționalizarea artei elvețiene și doar în afară de aceste meschine concepții Elveția a avut în al XIX-lea secol pe Léopold Robert, Boecklin, Segantini, pictori mari aparținând istoriei generale a artelor, tocmai pentru că s'au depărtat de orizonturile lor native și nu s'au lăsat copleșiți de influența imediată a lucrurilor și rasei elvețiene. Franței, Italiei, Germaniei, dela care ei primiseră cele dintâiu noțiuni ale artei lor, ei le aduseră la rândul lor o nouă suflare creatoare: *Pescarii de pe Adriatică*, *Pădurea sfântă*

etc., etc., în loc ca să aplice noțiunile căpătate numai la micul orizont al vierilor de pe malurile lacului Léman, pe care ei îl lăsară credincioșilor „Școlii elvețiene.“

Din fericire, astfel cum se prezintă, artiștii pe care îi avem în vedere nu pot fi confundați cu asemenea încercări mărginite, și trebuie să le mulțumim deși opera lor amintește uneori ucenicia în străinătate, pentru silința lor de a desprinde individualismul în artă.

SALONUL OFICIAL

CAMIL RESSU :

Inmormântare

Hârlescu este un artist foarte inegal.

Dacă e bine dispus când începe un tablou el va da gata în foarte scurt timp o pânză care va putea fi minunată. În alte dispoziții nu va face nimic de seamă. E pictorul care nu cunoaște calea de mijloc, sare de la mai bine la mai rău și vice-versa. Dar ceea ce pictează el nu-i nici odată banal. *Hârlescu*, care-i foarte bine înzestrat, e de sigur unul dintre artiștii noștri care sunt într'adevăr artiști.

De sigur ar fi multe de zis despre cele cinci

pânze pe care le expune astăzi. I s'ar putea reproșa cu destulă cruzime, culoarea pe care o întrebuițează, atât de murdară și prin aceasta chiar atât de neplăcută. I s'ar putea de asemeni bănuși oarecare neglijență, ca de pildă lipsa unui picior la biroul la care stă arhitectul său. Nu e totuși mai puțin adevărat că o pânză ca aceea a *Jucătorilor de Șah*, dovedește foarte mari calități și este afirmarea absolută a unui pictor de caracter.

Camil Ressu ne-a prezentat anul trecut mai multe bucăți dintre care una eră excelentă, zăpadă luminată de soare, și care se distinge prin însușiri de observație. De astă dată tânărul artist a vrut să ne dea o operă mare, a pictat o *Inmormântare* și un *portret* în picioare. Această mare pânză a *Inmormântării* e o lucrare de un adevărat interes, dar nu-i desăvârșită. Admitem destul de lesne că în genere e bine desinată, dar oare acele culori plate și moarte pot fi luate drept adevărată pictură? Stofele îngreuiate, țepene și drumul care dispare sub pașii convoiului sunt și ele pictură? Coșciugul așezat într'un chip atât de nepotrivit într'această perspectivă ce te adoarme, e oare de mâna unui artist serios? Pascal pretindea că-i mai bine să repeți o vorbă într'o frază decât să o înlocuești printr'o alta care n'ar avea farmecul unei potriviri firești. Ressu o fi făcut această greșală de perspectivă pentru a ne evita spectacolul unei lădițe cu-

SALONUL OFICIAL

CECILIA CUȚESCU-STORCK:

Țigancă

rios înălțată de-asupra capetelor celor ce o poartă? Cât am fi de exigenți, dar vom recunoaște meritul real al operei și mai cu seamă al sfortărei.

Cecilia Cuțescu lucrează de doi sau trei ani la un mare triptic, care va fi poate, sau chiar fără îndoială, afirmarea decisivă a frumosului ei talent în calea pe care a pornit și pe care a însemnat-o atât de limpede anul trecut. Execuția unei lucrări atât de întinse nu se face fără osteneală și e foarte firesc ca un artist să caute în acest timp a-și întrebuiți culorile într'o degresiune care poate fi în genul aceleia ce o avem sub ochi în Salonul Oficial, o întreagă serie de portrete, dintre care unul, acel al *Doamnei F. S.*, asemănător și viguros. *Țiganca cu broboada verde* e una dintre foarte bunele pânze ale acestei expoziții. Iată un tablou care se prezintă bine și care e pictat într'un chip expert și solid. Figura e bine modelată, carnea e ca un fruct savuros, sânul este desăvârșit ca formă și culoare foarte armonioasă face o puternică impresie.

Teodorescu-Sion se prezintă bine cu *Portretul de femeie* a cărui culoare e foarte fragedă și foarte plăcută. Un *Crist* al aceluiaș artist merită să oprească privirea. *Costin Petrescu*, un pictor foarte dibaciu — ași îndrăzni să zic și cu picioarele ca și cu mâinile lui — ne dă în portretele sale în picioare niște admirabile mușamale. Stofele lui *Teișanu* dau o impresie ca de porțelan zugrăvit; prăjiturile și zaharicalele înfloresc

în marile zugrăveli ale lui *Mihăilescu*, iar *Troteanu* a atins idealul lustrinelor fără pereche. Fără peisajele bumbăcoase ale lui *Titus Alexandrescu*, mediocritatea n'ar fi fost desăvârșită în acest salon. *Maria Steurer* expune sub numărul 168 ceva foarte interesant.

Relevăm numele a doi necunoscuți: *Stănescu*, care expune o *Inmormântare la țară*, o pânză mică, în care, cu toate defectele se găsesc și lucruri cu adevărat observate și *C. P. Const.*, autorul unui cap de băiat în care găsim expresie.

F. STORCK: Bust

Fritz Storck expune un bust al lui *Eminescu* în care e și seninătate și înălțime. Aceasta corespunde și ideii pe care mi-am făcut-o despre marele poet român, care după mine trebuie să fie tot atât de puțin din ceea ce au toți obiceiul să-l înfățișeze; pe cât adevăratul *Verlaine* nu e cel pe care o mulțime de gazetari poetaștri au vrut să-l servească sub forma unui *Villon*. Plachetele lui *Storck* sunt în cea mai mare parte excelente; de altfel *Storck* n'are rival în acest gen în România.

Brâncuș e reprezentat în chip demn în Salonul Oficial prin trei bucăți care merită toată atenția. *Capul de copil* e de o frumusețe de expresie care uimește și execuția acestei frumoase bucăți e de un înalt interes. Foarte frumoasă e bucata *Sold și coapsă*, care e de marmoră translucidă având nuanța aurită a boabelor de struguri ce crapă în lumina soarelui.

Marc-A. Jeanjaquet.

LITERATURA

Din Catul

*Purtat prin multe neamuri și mări îndepărtate,
La jalnica ta groapă sosesc abia acum
Să-ți dau prinosul ultim al dragostii de frate
Și să mai stau de vorbă cu recele tău scrum.*

*Căci, vai, doar scrum rămase din toată-a ta făptură
Atunci când soarta crudă te-a luat dintre cei vii...
Dar jertfele la groapă de mult și se făcură:
Eu îți aduc acum doar lacrimi târzii.*

*Primește-le: sunt smulse din jalea mea cea vie,
Vor fi în loc de jertfe ce, mort, și se cuvin.
Și de acum adio, adio pe vecie
Și fie-ți somnul lin!*

D. Iacobescu

MADAM KOHEN

Madam Kohen e o damă care călătorește în clasa I a Expresului Orient, care mănâncă Sandwich și bea șampanie Mumm—fachiolul ei e de Bruxela și diamantele ei sunt din Transvaal.

Meșteșugul ei este că se așează câteva zile într'un oraș, ori într'un sătuleț—acolo unde sânurile sunt rotunde și fetele au trup alb. În madam Kohen vorbește vorba cea mai frumoasă și ispita cea mai bună, când ajungând în satele noastre și adunând în juru-i fetele frumoase, începe astfel:

—Voi fete frumoase, voi n'ați privit nici odată în oglinzi mari,—căci nu v'ați spălat nici odată dec. t în apă de râu—voi dărăciți lână, spălați fușteii de scară și măturați șoproanele, voi mulgeți vaca și cântați când dă lapte mult vaca, iar când nu dă lapte mult vaca, mama voastră vă bate cu mătura și cu furca.

—Vă treziți în zori și munciți până seara târziu la coasă, la ogor, la fântână și la ogradă—voi creșteți cu vitele și vă sărutați pe furiș și faceți nazuri cu flăcăii, când nu vă vede preoteasa.

—Căci dragile mele, voi sunteți țărance prostuțe și frumoase, căci dragile mele, voi n'ar trebui să stați de laf cu flăcăii din sat.

—Fete frumoase cum sunteți voi, ați putea dormi în pat de aur, ați putea avea cearșaf de mătasă și perne de catifea—ați putea bea din pahar de argint și ați fi fericite, dacă ați veni cu mine...

—Căci dragile mele, eu v'aș duce în țara cu șapte fântâni, unde craii sunt colăcari de nuntă și unde păreții sunt de aramă și soarele e roșu de bucurie și apele curate de primăvară.

Cam astfel poate vorbi madam Kohen, și de mult vorbește madam Kohen astfel, căci țărancele noastre se duc, se tot duc... Se duc după nălucă, precum se duc din țara asta cu șapte plânsuri oamenii mereu peste Ocean. Fetele noastre frumoase dela sat se duc mereu, se duc după madam Kohen, după glasul ei de

xantipă și pier fetele noastre, se fac tot alte, tot alte... Le chiamă fumul de oraș, orașul-magnet care atrage atâtea vieți—căci lumina orașului se vede chiar și din turla cea mai hodorogită și madam Kohen nu umblă în zadar.

Ea vine și adună în fiecare an sute de fete din satele noastre și le duce în Europa cea flămândă. „Din tine voi face o prințesă și vei avea armăsari cari fac două poștii pe ceas“. „Din tine fac o bogătașe, care vei avea lăzi pline de aur în beciu...“—Mai știu eu ce vrea să facă madam Kohen din fetișcanele, cărora le place graiul acesta, căci îl ascultă cu sângele?—Sângele românesc, cinstiți frați, e un sânge căruia îi place să asculte glasul de sirenă a madamei Kohen—căci madam Kohen își cunoaște meșteșugul diabolic de-a trezi în sânuri de fete mari, pofta uriașă a vieții...

Zic, madam Kohen își cunoaște meșteșugul diabolic—madam Kohen vine în fiecare an, dar blestem în urma ei, căci cu madam Kohen revin acele victime ale sângelui, cari ajungând în streini—se trezesc în viața spălăcită. Și fetele cari revin bolnave, palide și îmbrăcate în dureri și mătasă—vorbesc altfel decât madam Kohen. Ele spun, că în țara cu șapte fântâni nu sunt crai colăcari de nuntă—ci numai matrozi beți, mirosind a rachiu și a Ocean...

*

Și când lucrează puterile ascunse ale naturii, când iarna se duce în primăvară, madam Kohen își împachetează uneltele de vrăjitoare în geamantan și se pregătește de drum...

Madam Kohen își cunoaște meșteșugul diabolic. Ea știe că primăvara trezește în sânge doruri ascunse. Și primăvara sunt atât de credule fetele.

„Țară cu șapte fântâni, oglinzi mari și seraiuri mărețe“.

Madam Kohen ne iubește fetele...

Emil Isac

Amurg

*Avez-vous entendu, quand la nuit est sans voiles,
La vaste mer chanter sa chanson aux étoiles ?
Quelle musique, amis! . . . Dieu parle en cette voix.*

Iulie H. Jden

*Aprinse văpăi se lasă pe mări
Din zarea cuprinsului sfântă;
Din valuri răsar divine-arătări
Și-a mării poveste o cântă...*

*În ritmuri de val acorduri plutesc
Pe luciul albastru de apă:
Sfioase ecouri de mal se isbesc
Și 'n valuri pe veci se îngroapă...*

*Amurgul cernit, de pace cuprins,
Adoarme pe sânu 'nserării...
...A boiții făclie ca visul s'a stîns:
Veghează doar liniștea mării...*

Const. Stoika

INSEMNAȚI

DR. GEROTA. — Celor ce-au aflat vre-odată ei înșiși, sau din spusa altora, de minunea izbăvitoare de suferinți pe care d-rul Gerota o face de câțiva ani în Capitală, și pe care o împărtășește de-o potrivă tuturor, cu o neînchipuită grijă de universală suferință socială, — rândurile de mai la vale le vin ca o neașteptată satisfacție. Nu mai puțin interes, personalitatea nebănuită pentru cei mai mulți a omului de care ne ocupăm, — va prezenta, și va stimula apoi dorul binelui social la cei cărora valoarea superiorității le dă și tăria dar și datoria de a-l face.

Studiile medicale, d-rul Gerota le-a făcut la Facultatea de Medicină din București, unde ca student, a fost preparator al lucrărilor practice de Anatomie și al primei clinici chirurgicale.

Trecându-și teza de Doctorat în Medicină în 1892, e trimis prin concurs în străinătate. Și lucrează în Franța în laboratorul de Anatomie al lui *Poirier* și *Farabeuf* și în serviciul de căi urinare al ilustrului *Guyon*, iar în Germania, timp de 3 ani fu elevul celebrilor chirurghi Prof. *Von Bardenleben*, *Von Bergman*, *König* și *Hahn*. În 1895 era asistent la primul Institut de Anatomie din Berlin, până în 1897 când e chemat ca asistent la Facultatea de Medicină din Jena, în Institutul Prof. *Fürbringer*.

Intors în țară în 1898, e numit asistent al secțiunii de Chirurgie și Patologie experimentală a Institutului de ginecologie din București. În 1899 reușește întâiul la concursul de chirurg secundar al Eforiei Spitalelor, fiind ajutorul d-lui Prof. Dr. Severeanu.

În 1910 e Docent în specialitatea de Anatomie Topografică și Chirurgică la Facultatea de Medicină din București și în același an e apoi înaintat Profesor agregat.

Activitatea D-rului Gerota îmbrățișează terenul științei pure medicale, al practicii chirurgicale, pedagogiei, esteticii, fizicii — și țărâmul social.

Ca activitate științifică cităm între altele procedeul său pentru injectarea și punerea în evidență a vaselor și ganglionilor limfatici, lucrare care și-a câștigat încetățenirea științifică. Acestui procedeu de investigație i se datorește în bună parte progresele făcute în anatomie în ultimii ani, relative la cestiunea atât de delicată a limfaticilor, care este strâns legată de chirurgia practică, căci sistemul limfatic are numeroase boale care se tratează cu bisturiul, în special supurațiile și propagarea cancerului. Mai ales în tratarea cancerului, cercetările d-rului Gerota au făcut ca azi chirurgul nu numai să scoată larg cancerul tăind pe departe până în țesut sănătos, dar să și caute să scoată cuiburile îndepărtate ale boalei, cari se localizează în canalele și ganglionii limfatici; prin urmare cu cât știm mai precis drumul și etapele limfatice, cu atât putem să fim mai radicali, în operațiile pentru cancer.

Grație procedurii sale de investigație, *Cuneo*, *Poirier* și *Marcile* au adus contribuții noi în cestiunea limfaticilor limbii și părții de jos a cavității pântecului, iar d-rul Gerota, autorul procedurii, a mai adus fapte noi și precise relative la limfaticile mamelei, rectului, ombilicului, intestinului, etc. Mai cităm studiul asupra lojii rinichiului, rectului, traducerea Atlasului Ginecologic al lui *Schöffner*, etc.

Ca practician, cine nu cunoaște activitatea Dr. Gerota? Spirit întreprinzător, simțind nevoia timpului, el a înzestrat Bucureștii cu un Sanatoriu modern de chirurgie. Inițiativa sa acoperind o lacună socială simțită de lumea suferindă, are dorul să imprime și o direcție sănătoasă celor care în dorința de a-și perfecționa specialitatea chirurgicală, și neîmpăcându-se cu așteptarea sbuciumată a unui loc de medic de spital, vor putea urma pilda D-rului Gerota. E un curent salutar acesta, — și pentru public și pentru acei dintre chirurghi, care ajutați de situația lor materială și cu conștiința valorii lor, vor putea să-și creeze condițiuni de dezvoltare științifică și în afară de spitalele și laboratoarele oficiale.

În învățământ, D-rul Gerota s'a remarcat prin prelegerile sale, atât la Facultatea de Medicină cât și la școala de Belle Arte, mai ales grație darului ce-l are de a demonstra teoria prin desene artistice. La expoziția din 1907 am putut admira cu toții desenele și mulajurile sale artistice, în pavilionul său special de lângă Palatul Artelor.

În domeniul Fizicii Aplicate, Dr. Gerota e un profund cunoscător al Radiologiei, și lui îi revine meritul de a fi vulgarizat în țara noastră marea descoperire a lui Roentgen. În 1899 a fost însărcinat de Ministerul de Război ca să predea Radiologia la Institutul medico-militar din București.

Ca activitate socială, mai reamintim energia cu care prin conferințe D-rul Gerota a vulgarizat diferite chestiuni de ordin științific și mai ales campania celebră pe care a dus-o împotriva aparatului de tortură modern care se cheamă corset. — *Dr. I.*

VERSURI ȘI PROZĂ DE GH. DIN MOLDOVA. — Stadiul la care au parvenit în ultimul timp cercetările de istorie literară dela noi, îngăduie și aci ca aiurea publicarea textelor primitive de literatură rudimentară. Pornind probabil dela aceste considerațiuni, „Editura Vieții Românești”, care isbutește să realizeze progrese tehnice din ce în ce mai apreciabile, a făcut să apară acum de curând un volum de *Versuri și Proză* din opera lui *Gheorghe din Moldova*.

Asemenea încercări de editură întreprinsese cu vre-o două ani în urmă d. *Iorga*, prin tipărirea versurilor lui *Asaky* și a altor scriitori din epoca noastră eroică. Trebuie să mărturisim că tipăriturile d-lui *Iorga* erau, din punctul de vedere al istoriei literare, mai îngrijit făcute, pentru că d-sa preceda totul de o notiță biografică în care se indica data și împrejurările în care acele lucrări fuseseră scrise. Prin faptul însă, că *Viața Românească* dă poeziile lui *Gheorghe din Moldova* sub o formă care ar conveni oricărei opere de literatură contemporană, se creiază acestor scrieri o situațiune dificilă față de cetitor. În adevăr, cine ar avea naivitatea să creadă că acest *Gh. din Moldova* este un scriitor în viață sau nu a murit decât în anii din urmă — ar fi înclinat să stabilească comparații cu poezia lui *Carol Scrob*, comparații cari, neglijând punctul de vedere istoric, ar merge relativ bine. De fapt, acest ignorat primitiv al literaturii noastre din veacul al XIX-lea, pe care *Viața Românească* îl dă publicității, pare să fie prin maniera lui oarecum neo-anacreontică — vre-un contemporan de-al anului 1825. În acest caz însă, foarte rău a făcut editorul că nu a dat textul cu ortografia și cu toate curiozitățile de limbaj adecuate. Supozițiuni se pot face foarte multe mai departe; ele însă sunt zadarnice atâta timp cât se pot foarte ușor înlătura prin bună voință editorului, care de altfel este până la un punct obligat să dea câteva amănunte biografice asupra acestui *Gh. din Moldova*, despre care nu se pomeneste nimic nici chiar în amănunțita istorie a d-lui *Iorga*.

Bănuim că acest volum de *Versuri și proză* este începutul unei serii de necunoscuți «clasici ai literaturii», pe care *Viața Românească* are intenția ca — într'un cadru de cercetări istorico-literare — să o dea publicității. Întreprinderea aceasta va fi fără îndoială o revelație. Ea va arăta, între altele, superficialitatea cu care s'a încercat până acum reconstituirea istorică a veacului al IX-lea literar. Și din acest punct, *Viața Românească* face operă folositoare. — *N*

P. S. — Printr'o condamnabilă neglijență, editorul a pus la sfârșitul volumului un articol mai lung asupra chipului *cum ne cunosc streinii*. Prin faptele la cari se referă, prin factura ei sufletească, această schiță de studiu contrastează definitiv cu poeziile din acelaș volum. *Proza și versurile* sunt evident opera a două persoane bine deosebite în timp și atitudine. Pentru moment, greșala aceasta este ireparabilă. Faptele însă cer cât mai neîntârziat o comunicare din partea editurii, prin care să se lămurească încurcătura. Afară numai dacă nu cumva noua editură nu ține de loc să facă operă de cultură serioasă.

FOCUL DIN CONSTANTINOPOL. — Flacări mari s'au aprins. Și sultanul a început să se mire când a văzut flacările :

— Ah, aceste sînt flacările în care pier clădirile ? Ah, aceste sînt flacările cari ard lemnul de toiag și aurul de tron ? Ah, aceste sînt flacările păgâne de care nu poți fugi căci ele te urmăresc ?

Și sftnicii îmbrăcați în mătășă, cu păr alb și cu gânduri bătrâne și negre, răspunseră sfioși :

— Padișah, arde Constantinopolul ! Ard bisericile și temnițele, ard conacurile bogate și bordeele mucedu — și norodul jăfuește și fuge și nu ingenunchiază, și flacările-s tot mai multe, sînt flacări mari, flacări cari curăță și distrug și norodul râde de foc și numai cei bogați plâng.

Și sultanul tolănit pe un scaun de catifea neagră, aprinse o lumânare și începu să vorbească cu Allah :

— Allah, tu cerul—eu pământul ! Tu dai viață—eu trimit moarte în pușcării... Tu ai făcut lumea—eu am făcut în ea legile. Și tu ai trimis flacări mari, ca să se facă cenușe din seraiurile mărețe, din porțile de aur și din minaretele subțiri—tu ai trimis flacări mari, împotriva căroră în zadar am trimis pe ciracii mei ; slujitorii mei mor în fum și flăcările vin biruitoare—vor veni poate la tronul meu, la harumul meu cu cincisute de sânnuri, vor veni la grădinile mele calde și la beciurile mele de umbră—vin flăcările !

Constantinopolul arde. Arde. Fumul toarce vâl de scrum peste sufletul meu și rugăciunile nu mai licăresc în inima mea și flăcările păgâne vin, tot vin...

Sfetnicii tremurau și îngenunchiau și și sfărmau mâinile și strigau și priveau la flăcări. Flăcările veneau mari și în urma lor jăfuaia poporul și râdea râul sufletelor rele, scân-teia de departe cenușa clădirilor arse și *Seik ül Islam*, zise atunci Sultanului :

— Mărite Sultane, tu care trezești soarele la lumină ! Flăcările aceste sunt ale Cerului, nu ale pământului. În focul lor arde focul trimis de Allah, din paradisul veșnicilor așteptări, din muntele de flăcări.

Și focul acesta nu se oprește, căci e trimis să usuce umezeala pușcărilor—să usuce lacrimile și sângele ce-au căzut de atâtea ori pe piețele noastre, la porunca ta. Și nu se vor opri flăcările, până ce tu, mărite Sultane, nu vei opri cu lacrimile tale mici, flăcările mari, căci de lacrimile tale se va opri furtuna de foc.

Și atunci a început să lăcrămeze Sultanul, și și măcină cenușe pe cap cu degetele, și zise cu privirea aplecată :

— Allah, chîmă înapoi în sufletul tău flăcările sfinte, căci sfinte sânt, căci le-ai trimis ca să învețe pe Sultan să plângă de spaimă...

Și flăcările se făcură tot mai palide. Norodul nă mai curgea fierbântat pe străzi, căci toate conacurile fiind arse, cenușea atâtor sclavii arse a țesut covor nou pentru acei ce veneau din sclavie. — *Emil Isac.*

IARĂ NELINIȘTE LA SFÂNTUL SINOD. — Duhul păcei dumnezeiești, restabilit cu atâta greutate de duhul pământesc al d-lui Arion, începe din nou să se turbure în Sfântul nostru Sinod.

Tocmai în clipa când sfinții părinți se felicitau și se înbrățișau mai frățește ca oricând, pentru «restabilirea păcii în biserică», și tocmai când «tactul» d-lui Arion surâdea de mulțumirea «izbânzii» lui,—iată că Arhiepiscopul Sofronie Craioveanul are curajul, în mijlocul unei astfel de «înfrățiri» și de felicitări, să spue fraților lui întru Domnul că nu va fi pace adevărată și dumnezească, până nu se va curma o nedreptate. Trebuie să se facă dreptate. Cuvântul de mustrare al P. S. S. Arhiepiscopul Sofronie Craioveanul, a amintit Sfântului Sinod că dreptatea vorbește mereu, chiar atunci când o isgonește sentința unui sfat inspirat de Dumnezeu și de d. Arion, și că glasul dreptății se face ascultat. Și el a vorbit în cuvântul drept al P. S. S. Arhiepiscopul Sofronie.

Da, va trebui să se facă odată dreptate P. S. S. Episcopului Gherasim-Safirim al Romanului. Va trebui. Și dreptatea o vor face, neapărat, tot cei cari au gonit-o,—aceasta pentru cinstea Sinodului și a Bisericii noastre.

Decoandată Sfinții Părinți erau de părere că e bine ca Sfințitul Gherasim să fie dus, cu jandarmii d-lui Arion, cât mai departe de Sinod. Era, poate, o măsură de precauțiune morală și bisericească. Episcopul Romanului—episcopul Romanului e și astăzi tot P. S. Gherasim—trebuie trimis cât mai departe : pentru liniștea Sinodului și pentru pacea sufletească a celui isgonit de judecata Inaltului Sfat Bisericesc. Pentru liniștea Sinodului care se felicită într'una și pentru liniștea P. S. Gherasim care trebuie să se închine,—să se închine Dumnezeului dreptății pentru cei ce greșesc.

Sfântul Sinod să fie însă liniștit și să se felicite mereu luminat de zâmbetul tacticos al d-lui Arion, căci P. S. Gherasim nu încetează să se roage pentru pacea Bisericii și pentru cruțarea cea dumnezească a nedreptăților lumești.

Se va face dreptate, prea sfinților părinți, se va face chiar — iertați-ne că o spunem — chiar peste sfințenia voastră și peste «tactica» d-lui Arion. — t

REVISTA REVISTELOR

REVISTA ȘTIINȚIFICĂ „V. ADAMACHI” e singura revistă de știință pe care o are țara noastră și care cu seriozitatea publicațiilor europene, aduce în fiecare no. al său atât articole datorite celor mai de samă oameni de știință care scriu la noi în țară, cât și note, informații sau dări de samă în curent cu tot ce se scrie sau se face în știință.

În no. său ultim întâlnim din nou numele cunoscut al d-lui *Colonel Sc. Panaitescu*. E într'adevăr, un lucru puțin obișnuit la noi, să întâlnim o așa de stăruitoare activitate a unui militar, pe tărâmul științific, fie la catedră, fie prin conferințe sau articole—în întregime de o savantă și severă aplicațiune,—cum e a acestui ostaș din cei mai savanți ai armatei noastre.

Din articolul *Din Istoria Fortificației*, comunicare făcută la Societatea Istorică din Capitală,—relevăm caracterizarea de un profund adevăr psihologic pe care d-sa o face mentalității și a militarului și a savantului : «Mentalitatea militarului, prin însuși mediul în care trăește și prin țelul ce urmărește, diferă de aceea a savantului. Unul,—militarul—ia drept țel al cercetărilor sale intelectuale utilul și oportunitatea, creându-și aforismul «mai bine ceva mediocre dar la timp, de cât ceva bine dar târziu»; celalalt,—savantul—și ia drept țel adevărul și preciziunea».—

D-na *Vera Miller* face o schiță biografică a celebrei matematiciene ruse *Sofia Kovalevski*, fostă profesoară la Universitatea din Stockholm. E interesantă, pentru că cunoaștem de aci personalitatea foarte bogată a acestei femei de știință și literată totodată, descendentă, zice-se, din regele Matei Corvin...—

Dl. *Pan. Halippa* face, cu mult folos actual, o schiță geografică a *Basarabiei*.

D-sa se ocupă pe larg de situația geografică, de istoria geologică, hidrografia, clima, flora, fauna, de populația cu ocupațiile ei—a pământului pe care-l jelișăm azi cu toții.

Culegem următoarele date extrem de interesante : După isoarele oficiale, în Basarabia locuiesc azi peste 60.000 Români. Clasele sociale se împart în măsura de 721 țărani, 230 burghezi, 11 cetățeni titrați și negustori, 11 nobili și funcționari, 6 clerici, 1 cazac, și 20 alte categorii—la 1000 de suflete.

Ca desime a populației, avem cifra de 52.8 suflete pe km pătrat, ocupând astfel al 14-lea rând din cele 50 guvernă minte ale Rusiei europene. Ca știutori de carte, Mol'ovenii ocupă rândul din urmă, în urma chiar a Bulgarilor și a Turcilor, cu cifra de 12.2% știutori de carte. Cifra e într'a devăr «îngrozitoare», cum o numește d. Halippa.

În Bârlad apare o revistă : *FREAMĂTUL*. Ea are doi directori și e ajunsă în al II-lea an.

Aflăm abia acum de apariția ei, când primim numărul său închinat amintirii poetului *Ștefan Petică*.—Ca sumar, mulțimea prietenilor și admiratorilor postumi ai lui Petică, au adunat amintiri, versuri, reflexii asupra operii poetului, și câteva bucăți—nefericit alese—ale aniversatului de astăzi.

Dl. *G. Tutoveanu* (D-sa e unul din directorii revistei) deschide n-rul cu un articol de o penibilă neînțelegere față de prietenul său și opera acestuia.

Articolul închinat lui Petică se începe cu pronunțarea lihnită a numelui «domnului ministru Arion», și cu regretul că «hotărârile de azi ale domnului ministru Arion, n'au fost traduse în fapte încă de acum 10-15 ani».

D-l Tutoveanu pare că ar crede serios, că astfel Petică n'ar mai fi murit de oftică ci de diabet.—Nu se înțelege de scriitorii noștri că suferințele din viață ale unui Petică—sufărâni pe cari el niciodată nu le-a jelit—sunt răzbunate de gloria lui viitoare; după cum viitoarea glorie literară a d-lui G. Tutoveanu, se răzbuună și ea de pe acum, așezându-și Alesul în scaunul unui revizorat școlar.

Nu-i mai puțin comică străduința d-lui G. Tutoveanu de a așeza pe poet în rândul scriitorilor naționaliști sau popora-niști, revendicându-l «simboliștilor» și «decadenților» cărora Petică le-ar fi fost „îngăduitori”... O scrisoare categorică a poetului nu l-a dumerit nici până acum pe bunul său prieten: Dacă prin decadent „se înțelege o cugetare mai subtilă, o psihologie mai adevărată, o formă corectă, atunci astfel de decadent am fost întoideana”.—

Reproducem din articolul scris cu multă înțelegere al d-lui *Karnabat*, următoarele rânduri :

„Ștefan Petică, împreună cu alți doi-trei, a fost un premergător în poezie. Cu intuiția lui descoperise printre cei dintâi frumosul nou, comoara și valoarea estetică a curentelor ce deschideau un drum somptuos în literatură. Sufletul, temperamentul lui poetic, arta lui se rafinaseră prin lungi lecturi și meditații asupra operilor lui Baudelaire, Mallarmé, Verlaine, Verhaeren, Samain, Moréas, se cizelaseră prin citirea operilor întregii pleade numită simbolistă. Poezia lui Petică izvora din firea lui visătoare, din nostalgia lui de eleganțele și amorurile altor vremi, din fantezia plină de viziuni și culori, din durerea atâtor iubiri neîmplinite, atâtor visuri imposibil de îndeplinit».—

Remarcăm, de-asemenea, silueta evocatoare pe care i-o face în rânduri de-o adevărată afinitate spirituală, d. *N. Davidescu*.

De câteva luni apare în Cluj un ziar săptămânal, *SOLIA SATELOR*, al cărui proprietar și redactor e d. *Valentin Drăganu*. — Ziarul surprinde prin îngrijirea deosebită cu care e redactat și tipărit. Limba, care păcătuiește prin organele fraților noștri de dincolo, e aci din cele mai curate

și literare. Iată de pildă cum se vorbește de marea adunare de mai zilele trecute dela Bălgărad (Alba Julia). Să nu uităm însă că foaia aceasta se adresează cu deosebire celor dela sate.

«Intr'adevăr mare lucru este a fi născut Român! Căci parcă nici o nație de oameni de pe pământ nu are atâta foc la inimă și căldură în suflete ca noi Românii. Suntem un neam mare, un neam minunat! Uite, și în acestea zile s'a pornit o vijelie năpraznică asupra capetelor noastre, au prins să răzbubue în zare tunetele ucigătoare și să se încrucișeze fulgerele răilor, dar noi nu ne-am spăimântat, nu ne-am pierdut cumpătul. Nu! Am pus palmele pod sub frunți, am privit odată în depărtări la întunecimea furtunei, am încrețit din gene, și am sărit ca un singur om, într'o răsuflare, într'un glas, cu piepturile înainte! Și gândul viclean al dușmanului ne-a aflat zid năstrujnic la hotarele legii și a sfintei noastre limbi românești.

A sunat clopotul într'o dungă și am alergat la Bălgărad, unde înainte cu 200 de ani și mai bine, s'au sfătuit vladica-54 de protopopi, 1503 de popi, și pe de trei ori atâția să, teni, tot moși și părinți de ai noștri, tot ca să întărească temelile acestui neam de Dumnezeu păzit.

Au venit Maramurășenii din jalnicii lor codrii, Sătmărenii înconjurați de limbă străină, Bihoreni, Someșenii cu jundrele albe.

Câmpenii pletoși, Murășul, Oltul, Munții Apusenii, Banatul, JIurile; toată suflarea unită, ca să arete țării și lumii, cum că «mare lucru este a fi născut Român».

Ne-am adunat să arătăm că trăim, că suntem vii și ne bate sângele în vine tot așa de nepotolit ca pe vremea lui Traian, împăratul Romei.

Când se ridică dușmanul să ne răpească ce-i al nostru, ce ne-a dat Dumnezeu, atunci ne ridicăm ca o oaste de arhangheli, cu frunțile în cerul albastru și cu armele dreptății gata de luptă.

Iată suntem la Bălgărad, care-i greu de zecile de mii ale poporului nostru. Soarele lui Dumnezeu sfântul lucește așa de mareț în înălțimi și sunt așa de înălțătoare aceste clipe, încât în pripa grabei cu care scriem, nu ne putem rânduî gândurile și simțirile după legea lor, ci le semnăm așa cum ne bat la poarta inimei».

MEMENTO

— *România Cristină* de sub direcția preotului Stancu C. Păunescu, în n. 21—25, publică în facsimil câteva documente prin care se vedește că protoereii județelor impun preoților să desfacă bilete de loterie. Redacția acestei publicațiuni le dă aceste documente sub titlul: *Lucruri nemai pomenite*. Credem, din potrivă, că asemeni lucruri se pomenes: prea des!

— Ziarul bulgăresc, *Vecerna Posta*, dând în traducere articolul lui Durnowo publicat în No. 6 al *N. R. R.* adaugă următoarele comentarii: Cu ocazia împlinirii a 100 ani dela alipirea Basarabiei la Rusia, revista română «*Noua Revistă Română*» a rugat pe publicistul rus *N. Durnowo*, fost sub secretar de stat la ministerul de interne pe când fratele său era ministru, să scrie un articol asupra politicii rusești în Orient. Autorul a scris un articol asupra greșelilor politicii rusești.

Acest articol prezintă interes și pentru noi, de oarece, scris de către un extrem de nescrupulos dușman al Bulgarilor, el descopere unele din planurile naționaliștilor ruși.

Mai cu seamă acum, când rusofili guvernază Bulgaria, e necesar să li se reamintească aceste planuri, cu atât mai mult cu cât ele se descopăr de către un Rus.

— A apărut: *Memoriu relativ la organizarea comerțului și îndrumarea producției pescărilor* de Dr. Gr. Antipa.

— *Cursurile de vară dela Vălenii de Munte* se vor deschide la 1 Iulie, în clădirea noua ce se va inaugura tot la această dată. Intre profesorii cari vor ține cursuri, menționăm pe d-nii V. Arion, N. Iorga, Dr. Corneliu Șumuleanu, A. C. Cuza, Dr. St. Bogdan, I. Rădulescu, N. Dobrescu, Dr. I. Simionescu, Simion Măndrescu, C. Coroiu, Traian Lalescu, Dr. Manicaticide, Murgoci, profesori universitari și H. Stahl, Nerva Hodoș, R. Caracaș, Al. Lepădatu, N. Cartoian, S. S. Arhim. Iuliu Scriban, Gr. Antipa, etc.

— Citind «*Mica Publicitate*»:

Poète symboliste, beaucoup du talent, regard mélancolique, désire épouser jeune femme violente, adorant les symboles. Poste-Restante, S. Bascovic. («Minerva», 29 Mai).—

Vând 100 lei singura și originala broșură ce posed a d-lui Harret, considerată de mulți cauza revoluției din 1907, Titi, Dulgheri 21, Loco („Universul” 5 Iunie).

— După o ultimă statistică asupra studenților streini cari studiază la universitățile din Germania, reiese că numărul studenților români în aceste universități se ridică la 116. Orașele de preferință, unde studiază Românii sânt Berlin, Leipzig și München.

— *Iosef Conrad* e astăzi unul din romancierii cei mai buni ai Angliei. De curând a apărut în franțuzește romanul său *l'Agent Secret* (edit. Mercure de France, 3.50), a cărui istorie e bazată pe fapte reale din care s'au tras toate atentatele anarhiste de optsprezece ani încoace. Acțiunea din acest roman e foarte repede dealungul scenelor dramatice admirabil gradate. În jurul unui agent secret de ambasadă, se învârtesc personajii extrem de vii, până în ziua când nefericitul agent e silit să comită un atentat anarhist care îl duce pe el la moarte—pe nevastă-sa la nebunie și sinucidere. E un roman care captivă mult.

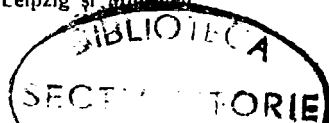
— A murit *Anatole Leroy Beaulieu*, membru al academiei de științe morale din Paris și cunoscut publicist economist. Intr'un no viitor ne vom ocupa mai pe larg de personalitatea sa.

— Ilustrul sociolog rus, Iacob Nowicov, a murit.

— Celebritatea lui *Lascadio Hearn* datează de la volumul său cu esaiuri de psihologie japoneză, care a apărut acum și în franțuzește la „Mercure de France” (3 fr. 50), sub titlul *La Lumière vient de l'Orient*. Ni se descoperă aci psihologia adevărată a poporului japonez, la o vreme când acesta nu juca încă rolul pentru care se pregătea. Sunt studii cari se ocupă de studenți, femei, religione, filosofie, patriotism, bună credință, sinucidere din dragoste, etc. și cari evocă imaginea vechei Japonii pe care Hearn o adora atâta. E cel mai adânc și original document psihologic asupra vieții sociale, asupra politicii, cererilor economice și artei japoneze.

— Figura lui *Emerson*, filosoful care în America anilor 1830 adăptă metafizica germană caracterului american, într'un idealism care se înfățișează, cum s'a spus, sub trei aspecte: ca o religie a naturii, a vieții și a sufletului,—interesează tot mai mult în aceste vremuri de renaștere a metafizicii. La „Mercure de France” a apărut acum un volum *Les Forces éternelles et autres essais* (3 fr. 50), care e o excelentă alegere însoțită de o prezentare a filosofului, și care va contribui să mărească și mai mult numărul admiratorilor filosofului yanheu.

— În 1913, din Mai până în Octombrie, are loc la *Lipsa* o *Expoziție internațională de Arhitectură și Construcțiune*, patronată de Regele Saxoniei și ajutată de autoritățile Regatului Saxon și ale Imperiului.—O noutate la această expoziție e redarea pe calea cinematografică a stabilimentelor industriale, a monumentelor și a diverselor activități cari pot intra în cadrul acestei expozițiuni.—Reprezentanții ai Expoziției, la noi în Țară, sunt arhitecții S. Vasilescu & I. Foșaner (Bd. Ferdinand 72-76 și str. Poetului 7, București).

ROMANIA

MINISTERUL DOMENIILOR
SERVICIUL PESCARIILOR

BIUROUL DE VANZARE GALATI

Cota pieței Galați pe ziua de 1 Iunie 1912

SPECIA	SECTIA V-a	
	PROASPAT	
	Maximum	Minimum
Crap	154	75
Caracudă	73	26
Lin	75	30
Șalău	276	130
Știucă	83	40
Biban	56	34
Somn pana	140	106
Iarma	121	85
Iaprac	121	60
Morun	145	96
Nisetru	151	72
Păstrugă	97	76
Cegă	330	—
Scrumbii de Dunare	29	—
Pește proaspăt	139.968 kg.	
Bucăți de Scrumbii sărate.	9.294	

MINISTERUL FINANTELOR

DIRECȚIUNEA CONTABILITĂȚII GENERALE A
STATULUI ȘI A DATORIEI PUBLICE

DATORIA PUBLICĂ

PUBLICAȚIUNE

No. 31662 din 24 Mai 1912

A 7-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 4% amortibilă din 1908, împrumutul de 70.000.000 lei, se va efectua în ziua de 18 Iunie/1 Iulie 1912, ora 10 dimineața, în sala specială a Ministerului Finanțelor, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în Monitorul Oficial No. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri pentru o valoare nominală de 635.500 lei, în proporția următoare:

22 titluri a 5.000 lei	110.000 lei
77 » » 2.500 »	192.500 »
158 » » 1.000 »	158.000 »
350 » » 500 »	175.000 »
607 titluri pentru o valoare nominală de:	635.500 lei

Publicul este rugat a asista la tragere.

MINISTERUL FINANTELOR

DIRECȚIUNEA CONTABILITĂȚII GENERALE
A STATULUI ȘI DATORIEI PUBLICE

DATORIA PUBLICĂ

PUBLICAȚIUNE

No. 31660 din 24 Mai 1912

A 13-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 4% amortibilă din 1905, împrumutul de 100.000.000 lei, se va efectua în ziua de 18 Iunie/1 Iulie 1912, ora 10 dimineața, în sala specială a Ministerului Finanțelor, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în Monitorul Oficial No. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri în valoare nominală de 654.500 lei, în proporția următoare:

23 titluri a 5.000 lei	115.000 lei
78 » » 2.500 »	195.000 »
164 » » 1.000 »	164.000 »
361 » » 500 »	180.500 »
626 titluri pentru o valoare nom. de:	654.500 »

Publicul este rugat a asista la tragere.

MINISTERUL FINANTELOR

DIRECȚIUNEA CONTABILITĂȚII GENERALE A
STATULUI ȘI A DATORIEI PUBLICE

DATORIA PUBLICĂ

PUBLICAȚIUNE

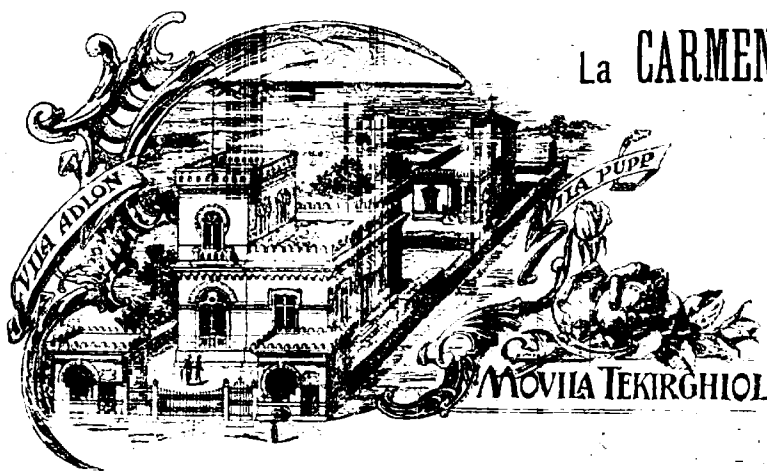
No. 31661 din 24 Mai 1912

A 13-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 4% amortibilă din 1905 (renta convertită) împrumutul de 424.613.000 lei, se va efectua în ziua de 18 Iunie, 1 Iulie 1912, ora 10 dimineața, în sala specială a Ministerului Finanțelor, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în Monitorul Oficial No. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri în valoare nominală de 2.779.500 lei, în proporția următoare:

5 titluri a 20.000 lei	100.000 lei
336 » » 5.000 »	1.680.000 »
1999 » » 500 »	999.500 »
2340 titluri pentru o valoare nom. de:	2.779.500 lei

Publicul este rugat a asista la tragere.

La CARMEN SYLVA (Lângă CONSTANȚA)

BAILE MOVILA (TEKIRGHIOL)

Sunt de închiriat pentru sezonul 1912
 :: începând dela 1 Iunie ::
 apartamente și camere în clădirile
 :: elegante noi ::

VILA ADLON și VILA PUPP

Aceste două vile se recomandă ele însăși publicului prin felul construcțiunii lor, având terase italiene cu vedere superbă spre mare și lac și fiind așezate lângă hotelul Movila, deci la o aproape distanță de stabilimentul de băi, precum și de plaja mării.

Vilele sunt inezstrate cu tot confortul modern, cu lumină electrică, telefon, serviciu german ales, având în casă: modistă, maseuză, coafor de dame și de bărbați, etc., precum și posibilitatea de a lua dejunul și masa chiar în interiorul vililor.

Informațiuni la hotelul Carol I, în Constanța sau direct la proprietarul vililor ADLON și PUPP

REVUE POLITIQUE ET LITTÉRAIRE REVUE BLEUE PARAISANT LE SAMEDI

FONDÉE EN 1863

PRIX DU NUMERO: 60 CENTIMES

PRIX DE L'ABONNEMENT

A la Revue Politique et Littéraire (Revue Bleue) seule.

Union Postale	Trois mois	Six mois	Un an
	12 fr.	20 fr.	35 fr.

A la Revue Politique et Littéraire (Revue Bleue) et à la Revue Scientifique (réunies).

Union Postale	Trois mois	Six mois	Un an
	18 fr.	35 fr.	55 fr.

On s'abonne dans les Bureaux de Poste et aux Bureaux de la Revue Politique & Littéraire (Revue Bleue) et de la Revue Scientifique
 41 bis, RUE DE CHÂTEAUDUN — Paris.

LOTERIA PRIVILEGIATĂ PE CLASE

REGATULUI ROMAN

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE

Președinte, General Dr. Theodor

Director, Mavrod

Post ministru Plenipotențiar

Membrii: {
 N. Xenopol
 M. Sipsos
 Gr. Cantacuzino
 J. Orăscu
 Adrian Mogheru

Delegatul Ministerului, I. CEZARESCU

CENZORI {
 Take Polcerat
 Pascal Topcescu

Sediu, CALEA VICTORIEI, Vis-à-vis de Biserica Albă

NUMEROASE ȘI MARI CĂȘTIGURI

Publicul e îndemnat să joace, căci pe lângă marile șanse de câștig, contribuie la clădiri și întrețineri de spitale

Ciocolata și Cacao Zamfirescu

Sunt preferate de cunoscători